August Strindberg.

SAMLADE SKRIFTER

AV

AUGUST STRINDBERG

TRETTIOFJÄRDE DELEN

DÖDSDANSEN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

DÖDSDANSEN

DRAMA

AV

AUGUST STRINDBERG

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1921

FÖRSTA DELEN

PERSONER.

Edgar, kapten vid fästningsartilleriet.
Alice, hans hustru, f. d. skådespelerska.
Kurt, karantänmästare.
Bipersoner:
Jenny.
Gumman.
Vaktposten [stum].

SCENERI.

Det inre av ett runt fästningstorn av gråsten.

I fonden ett par stora portar med glasdörrar, genom vilka man ser en havsstrand med batterier och havet.

På var sida om porten ett fönster med blommor och fåglar.

Till höger om porten ett pianino; längre fram på scenen ett sybord och två länstolar.

Till vänster, mitt på scenen, ett skrivbord med telegrafapparat; längre fram en atenienne med fotografiporträtt. Därinvid en chäslong att ligga på. Invid väggen ett skänkskåp.

Taklampa i taket. På väggen vid pianinot hänga två stora lagerkransar med band, en på var sida om ett fruntimmersporträtt i teaterkostym.

Vid dörren en fristående klädhängare med uniformspersedlar, sablar o. d. Därinvid en chiffonier.

Till vänster om dörren hänger en kvicksilverbarometer.

Det är en ljum höstafton. Fästningsportarna stå öppna och man ser en artillerist posta ute på strandbatteriet; han är klädd i kask med liggare; hans sabel glittrar då och då i den nedgående solens röda sken. Havet ligger mörkt och stilla.

KAPTEN sitter i länstolen till vänster vid sybordet och tummar en släckt cigarr. Han är klädd i en sliten släpuniform med ridstövlar och sporrar. Ser trött och led ut.

ALICE sitter i länstolen till höger och gör ingenting. Ser trött och väntande ut.

KAPTEN.

Vill du inte spela litet för mig?

ALICE likgiltigt men icke snäsigt.

Vad skall jag spela?

KAPTEN.

Vad du vill!

ALICE.

Du tycker inte om min repertoar!

KAPTEN.

Och du inte om min!

ALICE undvikande.

Vill du, att dörrarna ska stå uppe?

KAPTEN.

Om du så önskar!

ALICE.

Låt dem stå, då!... Paus. Varför röker du inte?

KAPTEN.

Jag börjar inte riktigt tåla stark tobak.

ALICE nästan vänligt.

Rök svagare, då! Det är ju din enda glädje, du kallar.

KAPTEN.

Glädje! Vad är det för slag?

ALICE.

Fråga inte mig? Jag är lika okunnig som du!... Vill du inte ha din whisky än?

KAPTEN.

Jag skall dröja litet!... Vad har du till kvälln?

ALICE.

Hur ska jag veta det! Fråga Kristin!

KAPTEN.

Skulle inte makrilln börja snart; det är ju höst!

ALICE.

Ja, det är höst!

KAPTEN.

Ute och inne! Men oavsett den hösten åtföljande kölden, ute och inne, skulle en halstrad makrill med en citronskiva samt ett glas vit Bourgogne icke vara alldeles att förakta!

ALICE.

Nu blev du vältalig!

KAPTEN.

Ha vi någon Bourgogne kvar i vinkällarn?

ALICE.

Jag vet inte, att vi på fem år haft någon vinkällare...

KAPTEN.

Du har aldrig reda på dig. Emellertid måste vi furnera oss till vårt silverbröllop...

ALICE.

Ämnar du verkligen fira det?

KAPTEN.

Ja, naturligtvis!

ALICE.

Det vore naturligare att vi dolde vårt elände, vårt tjugufemåriga elände...

KAPTEN.

Kära Alice, eländigt har det varit, men vi ha haft roligt, stundtals! Och man får begagna den korta tiden, ty sen är det slut!

ALICE.

Är det slut? Om så väl vore!

KAPTEN.

Det är slut! Bara så mycket som att köra ut på en skottkärra och lägga på trädgårdslandet!

ALICE.

Och så mycket bråk för ett trädgårdsland!

KAPTEN.

Ja, så är det; jag har inte gjort det!

ALICE.

Så mycket bråk! Paus. Har du fått posten?

KAPTEN.

Ja!

ALICE.

Var slaktarns räkning med?

KAPTEN.

Ja!

ALICE.

Hur stor var den?

KAPTEN

tar upp papper ur fickan och sätter glasögonen på näsan, men lägger straxt bort dem.

Läs själv! Jag kan inte se mera...

ALICE.

Vad är det åt ögonen?

KAPTEN.

Vet inte!

ALICE.

Ålderdomen.

KAPTEN.

Å prat! Jag!

ALICE.

Ja, inte jag!

KAPTEN.

Hm!

ALICE ser på räkningen.

Kan du betala denna?

KAPTEN.

Ja! men inte nu!

ALICE.

Sedan alltså! Om ett år, då du får avsked med en liten pension, och det är för sent! Sedan, när sjukdomen kommer igen...

KAPTEN.

Sjukdomen? Jag har aldrig varit sjuk, bara illamående en gång! Och jag lever i tjugu år ännu!

ALICE.

Läkaren menade annat!

KAPTEN.

Läkarn!

ALICE.

Ja, vem skulle eljes kunna ha någon grundad mening om en sjukdom?

KAPTEN.

Jag har ingen sjukdom, och har aldrig haft. Får icke heller, ty jag kommer att dö knall och fall som en gammal knekt!

ALICE.

Rörande läkarn! Du vet att doktorn har bjudning i kväll.

KAPTEN upprörd.

Ja, än sedan! Vi äro icke bjudna, emedan vi icke umgås med doktorns, och vi umgås icke med doktorns därför att vi icke vilja, därför att jag föraktar dem båda två. Det är pack!

ALICE.

Det säger du om alla människor!

KAPTEN.

Därför att alla människor äro pack!

ALICE.

Utom du!

KAPTEN.

Ja, därför att jag uppfört mig anständigt under alla livets förhållanden. Därför är jag inte pack!

Paus.

ALICE.

Vill du spela kort?

KAPTEN.

Låt gå!

ALICE

tar fram en kortlek ur sybordslådan och börjar blanda.

Tänk, att doktorns får ha musikkåren på enskild tillställning!

KAPTEN vred.

Det är för att han smiter med översten i stan! Smita, se! — Den som hade kunnat det!

ALICE ger.

Jag har varit väninna med Gerda, men hon var falsk mot mig...

KAPTEN.

De äro falska allihop! — — — Vad har du i trumf därborta?

ALICE.

Tag glasögonen!

KAPTEN.

De hjälpa inte! — — — Ja, ja!

ALICE.

Dct är spader i trumf!

KAPTEN missnöjd.

Spader? — — —

ALICE spelar ut.

Ja, det må nu vara, men för de nya officersfruarna äro vi prickade i alla fall!

KAPTEN spelar ut och tar.

Vad gör det? Vi hålla ju aldrig några bjudningar, så märks det inte! Jag kan vara ensam... och har alltid varit!

ALICE.

Jag också! Men barnen! Barnen växa upp utan umgänge!

KAPTEN.

Det få de söka själva i stan!... Den tog jag! Har du trumf kvar?

ALICE.

Jag har en! Det var mitt!

KAPTEN.

Sex och åtta gör femton...

ALICE.

Fjorton, fjorton!

KAPTEN.

Sex och åtta gör mig fjorton... Jag tror jag glömt räkna med! Och två gör sexton... Gäspar. Du ska ge!

ALICE.

Du är trött!

KAPTEN ger.

Inte alls!

ALICE lyss utåt.

Man hör musiken ända hit! Paus. Tror du att Kurt är bjuden med?

KAPTEN.

Han kom i morse, så han har hunnit få fram fracken, fastän han inte hunnit göra visit hos oss!

ALICE.

Karantänmästare? Ska det bli karantän här?

KAPTEN.

Ja!...

ALICE.

Han är i alla fall min kusin, och jag har en gång burit samma namn som han...

KAPTEN.

Det var ju ingen ära...

ALICE.

Hör du... Skarpt. Låt du min släkt vara i fred, så ska din få vara i fred!

KAPTEN.

Se så! se så! Ska vi börja igen!

ALICE.

Är karantänmästaren läkare?

KAPTEN.

Nej! Han är bara ett slags civil förvaltare eller bokhållare, och Kurt blev ju aldrig något!

ALICE.

Han var en stackare...

KAPTEN.

Som har kostat mig slantar... Och när han gick från hustru och barn, så vart han ärelös!

ALICE.

Inte fullt så sträng, Edgar!

KAPTEN.

Jo, det vart han!... Vad han sedan haft för sig i Amerika! Ja! Jag kan inte säga, att jag längtar efter honom! Men det var en hygglig pojke och jag tyckte om att resonnera med honom!

ALICE.

Därför att han var så eftergiven...

KAPTEN högdraget.

Eftergiven eller inte, det var i alla fall en människa man kunde tala vid... Här på ön finns inte en människa, som förstår vad jag säger... det är ett samfund av idioter...

ALICE.

Det är ju underligt, att Kurt skulle komma just till vårt silverbröllop... antingen det firas eller inte...

KAPTEN.

Varför är det underligt!... Jaså ja, det var han, som förde oss tillsammans, eller gifte bort dig, som de sa!

ALICE.

Gjorde han inte det?

KAPTEN.

Jo visst!... Det var en sån där idé, han fick... det lämnar jag åt dig att bedöma!

ALICE.

Ett lättsinnigt påhitt...

KAPTEN.

Som vi fått sota för, och inte han!

ALICE.

Ja, tänk, om jag varit kvar vid teatern! Alla mina väninnor äro nu storheter!

KAPTEN reser sig.

Se så där, ja!... Nu tar jag mig en grogg!

Går till skåpet och gör en grogg, som han dricker stående.

Det skulle vara en slå här att sätta foten på, så kunde man drömma sig vara i Köpenhamn, på American Bar!

ALICE.

Vi ska låta göra en slå, bara att det kan påminna om Köpenhamn. Det var ändå våra bästa stunder!

KAPTEN dricker häftigt.

Ja! Minns du Nimbs navarin aux pommes! klack!

ALICE.

Nej, men jag minns Tivolis konserter!

KAPTEN.

Du har så hög smak, du!

ALICE.

Det borde ju glädja dig, att du har en fru med smak!

KAPTEN.

Det gör det också...

ALICE.

Ibland, när du behöver skryta med henne...

KAPTEN dricker.

De måtte dansa hos doktorns... Jag hör bastubornas trefjärndels takt — bom — bombom!

ALICE.

Jag hör hela melodin till Alcazarvalsen. Ja — det var inte i går, som jag dansade vals...

KAPTEN.

Skulle du orka med det ännu?

ALICE.

Ännu?

KAPTEN.

Ja-a? Du är väl ur dansen, du, som jag?

ALICE.

Jag är ju tio år yngre än du!

KAPTEN.

Då äro vi lika gamla då, efter som damen skall vara tio år yngre!

ALICE.

Skäms! Du är en gubbe ju; men jag är i mina bästa år!

KAPTEN.

Åja, det förstås, du kan nog vara charmant — mot andra, när du sätter till.

ALICE.

Få vi tända lampan nu?

KAPTEN.

Gärna!

ALICE.

Ring då!

KAPTEN

går trögt till skrivbordet och ringer.

JENNY in från höger.

KAPTEN.

Vill Jenny vara så artig och tända lampan.

ALICE skarpt.

Du ska tända taklampan!

JENNY.

Ja, hennes nåd!

Tänder taklampan, under det Kaptenen betraktar henne.

ALICE snävt.

Har du torkat glaset ordentligt?

JENNY.

Jo, något!

ALICE.

Vad är det för svar!

KAPTEN.

Hör nu... hör nu...

ALICE till Jenny.

Gå ut! Jag tänder lampan själv! Det är nog bäst!

JENNY.

Det tycker jag med! Går.

ALICE reser sig.

Gå!

JENNY dröjande.

Jag undrar, vad frun skulle säga om jag gick?

ALICE tiger.

JENNY går.

KAPTEN
går fram och tänder lampan.

ALICE orolig.

Tror du hon går sin väg?

KAPTEN.

Skulle inte förvåna mig, men då äro vi ställda...

ALICE.

Det är ditt fel. Du skämmer bort dem!

KAPTEN.

Ånej! Du hör ju, de äro alltid artiga mot mig!

ALICE.

Därför att du kryper för dem! Du kryper för övrigt för alla underordnade, därför att du är en slavnatur som despot.

KAPTEN.

Se så!

ALICE.

Jo, du kryper för ditt manskap och dina underofficerare, men du kan inte likas med dina jämlikar och överordnade.

KAPTEN.

Ouff!

ALICE.

Så gör alla tyranner!... Tror du hon går?

KAPTEN.

Ja, om du inte går ut och säger ett vänligt ord åt henne!

ALICE.

Jag?

KAPTEN.

Skulle jag, så säger du, att jag kurtiserar pigorna!

ALICE.

Tänk, om hon går! Då får jag göra alla sysslorna, som sist, och förstöra händerna!

KAPTEN.

Det är inte det värsta! Men flyttar Jenny, så flyttar Kristin, och sen få vi ingen tjänare mer hit på ön! Styrman på ångbåten skrämmer bort alla nya, som komma för att söka tjänsten... och glömmer han bort det, så gör mina konstaplar det!

ALICE.

Ja, dina konstaplar, som jag skall föda i mitt kök, och som du inte vågar visa ut...

KAPTEN.

Nej, för då gå de också vid nästa kapitulation... och då få vi stänga kanonbutiken!

ALICE.

Detta ruinerar oss!

KAPTEN.

Därför har officerskåren ämnat gå in till kunglig majestät och begära alimentationsbidrag...

ALICE.

Till vem?

KAPTEN.

Till konstaplarne!

ALICE skrattar.

Du är för galen!

KAPTEN.

Ja, skratta litet för mig! Det kan behövas.

ALICE.

Snart har jag glömt att skratta...

KAPTEN tänder sin cigarr.

Det skall man aldrig glömma... det är så tråkigt ändå!

ALICE.

Inte är det roligt!... Vill du spela mer?

KAPTEN.

Nej, det tröttar mig.

Paus.

ALICE.

Vet du, att det retar mig i alla fall, att min kusin, nya karantänmästaren, först går till våra ovänner!

KAPTEN.

Ja, vad är det att tala om!

ALICE.

Nå, men såg du i tidningen på anmälde resande, att han var skriven som rentier. Han bör ha kommit till pängar då!

KAPTEN.

Rentier! Så-å! En rik släkting; det är verkligen den första i den här familjen!

ALICE.

I din familj, ja! Men i min har vi haft många rika.

KAPTEN.

Har han fått pängar, så är han väl högfärdig, men jag ska hålla honom i schack! och i mina kort skall han inte få titta!

Det knackar i telegrafapparaten.

ALICE.

Vem är det?

KAPTEN blir stående.

Tyst lite är du snäll!

ALICE.

Nå, gå dit då!

KAPTEN.

Jag hör; jag hör vad de säger! — Det är barnen!

Går till apparaten och knackar svar, därpå fortsätter apparaten en stund, och då svarar Kaptenen.

ALICE.

Nå-å?

KAPTEN.

Vänta lite!... Knackar slutsignalen. Det var barnen, som äro inne på högvakten i stan. Judit är klen igen och håller sig hemma från skolan.

ALICE.

Nu igen! Vad sa de mer?

KAPTEN.

Pängar förstås!

ALICE.

Varför ska Judit ha så bråttom? Om hon toge examen nästa år, vore det nog!

KAPTEN.

Säg henne det, får du se vad det hjälper!

ALICE.

Du skulle säga't!

KAPTEN.

Hur många gånger har jag inte sagt det! Men det vet du väl, att barn göra som de vilja!

ALICE.

Här i huset åtminstone!...

KAPTEN gäspar.

ALICE.

Ska du gäspa i din hustrus närvaro?

KAPTEN.

Va ska man ta sig för?... Märker du inte, att vi varenda dag säger samma sak! När du nyss gav din gamla goda replik: »här i huset åtminstone», så skulle jag ha svarat med min gamla: »det är inte mitt hus ensamt». Men när jag redan svarat så femhundra gånger, så gäspar jag i stället. Min gäsp kan då betyda, att jag inte ids svara, eller att: »du har rätt, min ängel», eller: »nu sluta vi».

ALICE.

Du är riktigt älskvärd i kväll!

KAPTEN.

Är det inte matdags snart?

ALICE.

Vet du, att doktorns beställt supéen från Grand Hôtel inne i stan?

KAPTEN.

Nej! Då ha de järpar! klack! Vet du, att järpen är den finaste fågeln, men det är ett barbari att steka honom i fläsk!...

ALICE.

Usch! tala om mat?

KAPTEN.

Om viner då? Jag undrar vad de där barbarerna dricka till en järpe?

ALICE.

Ska jag spela för dig?

KAPTEN sätter sig vid skrivbordet.

Sista resursen! Ja, om du lät bli dina sorgmarscher och klagovisor — — — det låter som tendensmusik. Och jag lägger alltid till: »Hör så olycklig jag är! Miau, miau! Hör vilken ryslig man jag har! Brum, brum, brum! Ack om han snart vore död. Glädjetrumman, fanfarer; slutet Alcazarvalsen! champagnegalopp!» Apropos champagne, det finns visst två buteljer kvar. Ska vi ta upp dem och låtsas det är främmande?

ALICE.

Nej, det ska vi inte, för det är mina; jag har själv fått dem!

KAPTEN.

Du är alltid ekonom!

ALICE.

Och du är alltid snål, mot din fru åtminstone!

KAPTEN.

Då vet jag inte, vad jag ska hitta på! — Ska jag dansa för dig?

ALICE.

Nej, tack! Du är nog ur dansen.

KAPTEN.

Du skulle ha en väninna i huset!

ALICE.

Tack! — Du borde ha en vän i huset!

KAPTEN.

Tack! Det är prövat och till ömsesidig missbelåtenhet. Men intressant, som experiment, var, att så snart en främmande kom i huset, så blevo vi så lyckliga... till att börja med...

ALICE.

Men sedan!

KAPTEN.

Ja, tala inte om'et!

Det knackar på vänster dörr.

ALICE.

Vem kan det vara så sent?

KAPTEN.

Jenny brukar inte knacka.

ALICE.

Gå och öppna och ropa inte »kom in», det låter som i en verkstad!

KAPTEN går mot vänster dörr.

Du tycker inte om verkstäder!

Det knackar igen.

ALICE.

Öppna då!

KAPTEN

öppnar, och mottager ett visitkort som räckes in.

Det är Kristin — Har Jenny gått!

Då svaret icke höres av åskådarne, till Alice.

Jenny har gått!

ALICE.

Så blir jag piga igen!

KAPTEN.

Och jag blir dräng!

ALICE.

Kan man inte ta en av manskapet som hjälper i köket?

KAPTEN.

Det är inte sådana tider!

ALICE.

Men det var väl inte Jenny, som skickade sitt kort?

KAPTEN

betraktar kortet med glasögonen, och räcker det åt Alice.

Läs du, jag kan inte!

ALICE läser på kortet.

Kurt! Det är Kurt! Ut och tag emot honom!

KAPTEN ut till vänster.

Kurt! Nå, det var då roligt!

ALICE

ordnar sitt hår, och synes vakna till livet.

KAPTEN

in från vänster med Kurt.

Se här är han, förrädaren! Välkommen gamla gosse! Stora famnen!

ALICE mot Kurt.

Välkommen i mitt hus, Kurt!

KURT.

Tack... Det var länge sedan man såg varann!

KAPTEN.

Vad är det? Femton år! Och vi ha blivit gamla...

ALICE.

Å! Kurt är sig lik, tycker jag.

KAPTEN.

Sitt ner, sitt ner! — Och allra först, programmet! Är du bortbjuden till kvällen?

KURT.

Jag är bjuden till doktorns, men jag har icke lovat komma!

ALICE.

Då stannar du hos dina släktingar!

KURT.

Det tycks vara det naturligaste, men doktorn är liksom min förman, och jag får olägenheter sedan!

KAPTEN.

Vad är det för prat! Jag har aldrig varit rädd för mina förmän...

KURT.

Rädd eller icke, olägenheterna visa sig likafullt!

KAPTEN.

Här på ön är jag herre! Håll dig bakom mig, så vågar ingen på dig!

ALICE.

Tyst nu, Edgar! Fattar Kurts hand. Oavsett herrar och förmän, stannar du hos oss. Det skall man finna både passande och korrekt!

KURT.

Må ske då! — I synnerhet som jag tycker mig vara välkommen här.

KAPTEN.

Varför skulle du ej vara välkommen... Vi ha väl inget obytt...

KURT

kan ej dölja en viss förstämning.

KAPTEN.

Vad skulle det vara! Du var lite slarvig, men du var ung, och det har jag glömt! Jag är inte långsint!

ALICE plågad.

Alla tre sitta vid sybordet.

ALICE.

Nå, du har varit vida i världen?

KURT.

Ja, och nu hamnar jag hos er...

KAPTEN.

Som du gifte ihop för tjugufem år sedan.

KURT.

Så var det nu inte, men det gör ingenting. Det är roligt se att ni hållit ihop i tjugufem år...

KAPTEN.

Ja, vi ha dragits me't; ibland har det varit si och så, men som sagt, det håller. Och Alice har inte haft att beklaga sig; fullt opp har det varit, och pängar har strömmat. Du vet kanske inte att jag är en berömd författare, läroboksförfattare...

KURT.

Jo, jag minns då vi skiljdes i världen, att du givit ut en gevärslära som gick bra! Bagagnas den än i krigsskolorna?

KAPTEN.

Den finns kvar, och den står sig som numro ett, fastän de försökt sticka ut den med en sämre ... som visserligen läses nu, men är komplett värdelös!

Plågsam tystnad.

KURT.

Ni har rest i utlandet, har jag hört!

ALICE.

Ja, vi har varit i Köpenhamn fem gånger, tänk dig!

KAPTEN.

Jo! Ser du, då jag tog Alice från teatern...

ALICE.

Tog du?

KAPTEN.

Ja, jag tog dig som en hustru skall tas...

ALICE.

Så modig du blivit.

KAPTEN.

Men som jag sen fick äta upp att jag hindrat hennes lysande bana ... hm ... så måste jag i vederlag lova föra min fru till Köpenhamn ... och det har jag hållit — ärligt! Fem gånger ha vi varit där! Fem.

Räcker upp vänstra handens fem fingrar.

... Har du varit i Köpenhamn?

KURT ler.

Nej, jag har mest varit i Amerika...

KAPTEN.

Amerika? Det är visst något rysligt busland?

KURT förstämd.

Inte är det Köpenhamn!

ALICE.

Har du... hört något... från dina barn?

KURT.

Nej!

ALICE.

Kära du, förlåt, men nog var det obetänksamt lämna dem så...

KURT.

Jag lämnade dem icke, utan rätten dömde dem till modren...

KAPTEN.

Det där ska vi inte tala om nu! Jag tycker nu, att det var gott för dig att komma ifrån den där soppan!

KURT till Alice.

Hur mår dina barn?

ALICE.

Jo, tack! De gå i skolan i stan, och äro snart fullvuxna!

KAPTEN.

Ja, det är duktiga ungar, och pojken har ett briljant huvud! Briljant! Han ska in vid Generalstaben...

ALICE.

Om de tar emot honom!

KAPTEN.

Honom? Ett ämne till krigsminister!

KURT.

Från det ena till det andra!... Det skall bli karantän här... pästen, koleran och det där. Och doktorn ska bli min förman, som ni vet... Hurdan karl är doktorn?

KAPTEN.

Karl? Det är ingen karl! Det är en ointelligent skurk!

KURT till Alice.

Det var högst obehagligt för mig!

ALICE.

Så farligt är det inte som Edgar säger, men jag kan inte neka att han är mig osympatisk...

KAPTEN.

En skurk är det! Och det är de andra med, tullförvaltarn, postmästarn, telefonfröken, apotekarn, lots... vad heter det — åldermannen — skurkar allihop, och därför umgås jag inte med dem!

KURT.

Är du brouillerad med allesammans?

KAPTEN.

Allesammans!

ALICE.

Ja, det är sanning att man inte kan umgås med dessa människor!

KAPTEN.

Det är som om alla landets tyranner blivit skickade till denna ö att inspärras!

ALICE ironiskt.

Jo, säkert!

KAPTEN godmodigt.

Hm! Är det någon anspelning på mig! Jag är ingen tyrann, åtminstone inte i mitt hus!

ALICE.

Du aktar dig!

KAPTEN till Kurt.

Du ska inte tro, vad hon säger! Jag är en mycket hygglig äkta man och gumman är den bästa fru i världen.

ALICE.

Vill Kurt dricka något?

KURT.

Tack, inte nu!

KAPTEN.

Har du blivit...

KURT.

Lite måttlig, bara!

KAPTEN.

Amerikansk?

KURT.

Ja!

KAPTEN.

Jag vill ha omåttligt, annars får det vara! En karl ska stå för en bägare!

KURT.

För att återkomma till grannarne här på ön! Min ställning sätter mig i beröring med alla... och det blir nog svårt att kryssa, ty om man också inte vill bli indragen, så dras man in ändå i folks intriger.

ALICE.

Gå till dem, du, till oss kommer du alltid igen, ty här har du uppriktiga vänner!

KURT.

Är det inte hemskt att sitta ensamma mitt ibland ovänner som ni?

ALICE.

Roligt är det inte!

KAPTEN.

Det är inte alls hemskt! Jag har bara haft ovänner hela mitt liv, och de ha hulpit mig fram i stället för att skada mig! Och när jag skall dö en gång, kan jag säga, jag är inte skyldig någon och jag har aldrig fått något till skänks. Var bit jag äger, har jag fått slå mig fram till.

ALICE.

Ja, Edgars bana har icke gått på rosor...

KAPTEN.

På törnen, och stenar, flintstenar... men den egna kraften! Känner du den?

KURT enkelt.

Ja, dess otillräcklighet lärde jag inse för tio år sedan!

KAPTEN.

Då är du en stackare!

ALICE till Kapten.

Edgar!

KAPTEN.

Jo, han är en stackare, om han icke besitter den egna kraften! Det är visserligen sant att när mekaniken är slut, så blir det bara en skottkärra att skjuta ut på trädgårdslandet, men så långt mekaniken håller, så är det att sparka och slå, med händer och fötter, så länge tygen hålla! Det är min filosofi.

KURT ler.

Du är rolig att höra på...

KAPTEN.

Men du tror inte, att det är så?

KURT.

Nej, det tror jag inte.

KAPTEN.

Ja, men det är så i alla fall!

Det har börjat blåsa under sista scenen, och nu smäller en av portarna i fonden igen.

KAPTEN reser sig.

Det börjar blåsa! Kunde känna det!

Går och stänger portarna och knackar på barometern.

ALICE till Kurt.

Du stannar ju till kvälln?

KURT.

Ja, tack!

ALICE.

Men det blir mycket enkelt, för vår husa har flyttat!

KURT.

Det blir så bra, så!

ALICE.

Du är så anspråkslös, du, kära Kurt!

KAPTEN vid barometern.

Om ni kunde se, hur barometern faller! Jag kände det på mig!

ALICE till Kurt hemligt.

Han är nervös!

KAPTEN.

Vi skulle ha kvällsmat snart!

ALICE reser sig.

Jag ska just gå nu och ställa om! Sitt ni och filosofera, — Till Kurt hemligt. — men säg inte emot honom, då blir han ur humöret. Och fråga inte, varför han ej blev major!

KURT nickar bifall.

ALICE går åt höger.

KAPTEN
sätter sig vid sybordet hos Kurt.

Laga nu, att vi få något gott, gumman!

ALICE.

Giv mig pängar, skall du nog få!

KAPTEN.

Alltid pängar!

ALICE går.

KAPTEN till Kurt.

Pängar, pängar, pängar! Hela dagen går jag med portmonnän, så jag slutligen inbillat mig vara en portmonnä! Känner du till det!

KURT.

Åjo! Med den skillnad, att jag trodde mig vara en plånbok!

KAPTEN.

Haha! Jo, du har känt på den tobaken! De fruntimmerna! Haha! Och du fick fatt i den rätta sorten!

KURT tåligt.

Låt det där vara begravet, nu!

KAPTEN.

Det var en riktig juvel!... Då har jag i alla fall — trots allt! — fått en bra kvinna; för hon är rejel, trots allt!

KURT ler godmodigt.

Trots allt!

KAPTEN.

Skratta inte du!

KURT som förr.

Trots allt!

KAPTEN.

Ja, hon har varit en trogen maka... en förträfflig mor, utomordentlig... men — Tittar åt högra dörren. — hon har ett satans lynne. Vet du, det finns stunder, då jag bannat över dig, som skaffa mig henne på halsen!

KURT godmodigt.

Men det har jag inte! Människa, hör då...

KAPTEN.

Tja, tja, tja, du pratar smörja och glömmer bort saker, som äro otrevliga att minnas! Ta inte illa upp, jag är van att kommendera och domdera, ser du, men du känner mig och blir inte ond.

KURT.

Inte alls! Men jag har inte skaffat dig hustru, tvärtom.

KAPTEN

utan att låta störa sig i sin svada.

Tycker du inte livet är konstigt i alla fall?

KURT.

Nog är det det!

KAPTEN.

Och att bli gammal; roligt är det inte, men det är intressant! Ja, jag har ingen ålder, men det börjar kännas efter! Alla ens bekanta dö undan, och man blir så ensam!

KURT.

Lycklig den, som har en hustru att åldras tillsammans med!

KAPTEN.

Lycklig? Ja, det är en lycka; ty barnen gå ju också ifrån en. Du skulle icke ha gått ifrån dina!

KURT.

Nej, men jag gjorde inte det. De togos ifrån mig...

KAPTEN.

Nu ska du inte bli ond, när jag säger dig det...

KURT.

Men det var ju inte så...

KAPTEN.

Hur det var, i alla fall, det är glömt; men ensam är du!

KURT.

Man vänjer sig vid allt, kära du!

KAPTEN.

Kan man... kan man vänja sig vid... att vara alldeles ensam också?

KURT.

Du ser ju mig!

KAPTEN.

Vad har du gjort under dessa femton år?

KURT.

Vilken fråga! Dessa femton år!

KAPTEN.

Du lär ha kommit över pängar och är rik!

KURT.

Rik är jag inte...

KAPTEN.

Jag tänker inte låna...

KURT.

Om så vore, står jag redo...

KAPTEN.

Tack så mycket, men jag har min upp- och avskrivningsräkning. Ser du — Tittar åt högra dörren. — här i huset får intet fattas; och den dagen jag icke hade pängar... gick hon sin väg!

KURT.

Å, nej!

KAPTEN.

Nej? Jag vet det, jag! — Kan du tänka dig, att hon alltid passar på, när jag är utan pängar, bara för att få nöjet överbevisa mig, att jag icke försörjer min familj.

KURT.

Men du har ju stora inkomster, minns jag du sade.

KAPTEN.

Visst har jag stora inkomster... men det räcker inte.

KURT.

Då äro de inte stora, enligt vanliga begrepp...

KAPTEN.

Livet är konstigt, och vi också!

Det knackar i telegrafen.

KURT.

Vad är det?

KAPTEN.

Det är bara en tids-bestämning.

KURT.

Har ni inte telefon?

KAPTEN.

Jo, i köket; men vi begagnar telegrafen emedan fröknarna talar om allt vad vi säger.

KURT.

Det måtte vara ett fasligt samhällsliv här ute vid havet.

KAPTEN.

Ja, det är helt enkelt rysligt! Hela livet är rysligt! Och du, som tror på fortsättningen, menar du, att det blir frid efteråt?

KURT.

Det blir väl kamp och stormar där med!

KAPTEN.

Där med — om det finns något där! Hellre då förintelsen!

KURT.

Vet du, om förintelsen skulle försiggå utan smärta?

KAPTEN.

Jag kommer att dö knall och fall utan smärta!

KURT.

Jaså, det vet du?

KAPTEN.

Ja, det vet jag!

KURT.

Du tycks inte vara nöjd med din tillvaro?

KAPTEN suckar.

Nöjd? Den dag jag fick dö, skulle jag vara nöjd!

KURT reser sig.

Det vet du inte!... Men säg: vad har ni för er här i huset? Vad händer här? Det luktar som giftiga tapeter, och man blir sjuk, bara man kommer in! Jag skulle hälst gå min väg, om jag icke lovat Alice att stanna. Det ligger lik under golven; och här hatas, så att det är svårt att andas.

KAPTEN
sjunker ihop och stirrar framför sig.

KURT.

Vad är det med dig? Edgar!

KAPTEN orörlig.

KURT slår Kapten på axeln.

Edgar!

KAPTEN vaknar till besinning.

Sa du något? Ser sig omkring. Jag tyckte det var Alice!... Jaså, det är du? — Hör du...

Faller i slöhet igen.

KURT.

Detta är rysligt!

Går till höger dörr, som han öppnar.

Alice!

ALICE
ut, med ett köksförkläde för sig.

Vad är det?

KURT.

Jag vet inte! Se på honom!

ALICE lugnt.

Han är så där frånvarande ibland!... Jag ska spela, så vaknar han!

KURT.

Nej, inte så! Inte... Låt mig hållas!... Hör han? Ser han?

ALICE.

Nu varken hör han eller ser!

KURT.

Och det säger du så lugnt!... Alice, vad har ni för er här i huset!

ALICE.

Fråga honom, där!

KURT.

Honom där?... Det är ju din man!

ALICE.

För mig en främmande man, lika främmande som för tjugufem år sedan! Jag vet ingenting om denna mannen... annat än...

KURT.

Håll! Han kan höra dig!

ALICE.

Nu hör han ingenting!

En trumpetsignal utanför.

KAPTEN

rusar upp, tar sabeln och uniformsmössan.

Förlåt! Jag skall visitera posterna bara!

Ut genom fondportarna.

*

KURT.

Är han sjuk?

ALICE.

Jag vet inte!

KURT.

Är han från förståndet?

ALICE.

Jag vet inte!

KURT.

Dricker han?

ALICE.

Han skryter mer av det, än han dricker!

KURT.

Sitt ner och tala; men lugnt och sannfärdigt!

ALICE sätter sig.

Vad skall jag säga? — Att jag suttit i detta torn en mansålder, instängd, bevakad av en man, som jag alltid hatat, och numera hatar så gränslöst, att den dag han doge, skulle jag skratta högt i luften.

KURT.

Varför ha'n I icke skiljts?

ALICE.

Fråga! Vi skildes som förlovade två gånger, sen dess ha vi sökt skiljas varje dag, som gått... men vi äro hopsmidda och kunna icke komma loss! En gång voro vi skilda — inomhus — under fem års tid! Nu kan bara döden skilja oss; det vet vi, och därför vänta vi honom som befriaren!

KURT.

Varför ären I så ensamma?

ALICE.

Därför att han isolerar mig! Först utrotade han alla mina syskon ur huset — han kallar det själv att »utrota» — sedan mina väninnor och andra...

KURT.

Men hans släktingar? Dem har du utrotat?

ALICE.

Ja; ty de höllo på att beröva mig livet, sedan de tagit heder och ära. — Slutligen måste jag under-

hålla förbindelse med världen och människorna genom den där telegrafen — ty telefonen bevakades av fröknarne... jag har lärt mig själv telegrafera, och det vet han inte av. Du får inte tala om det, för då dödar han mig.

KURT.

Förskräckligt! förskräckligt!... Men varför ger han mig skuld till ert giftermål? Låt mig nu berätta hur det var!... Edgar var min ungdomsvän! När han fick se dig, blev han genast förälskad! Han kom till mig och bad mig mäkla. Jag svarade genast: nej! och, min goda Alice, jag kände ditt tyranniska och grymma sinnelag. Därför varnade jag honom... och när han blev efterhängsen, skickade jag honom att söka din bror som böneman.

ALICE.

Jag tror vad du säger; men han har narrats för sig själv i alla dessa år, så att nu kan du aldrig få honom på andra tankar.

KURT.

Så låt honom skylla på mig då, om det kan lindra hans kval.

ALICE.

Det är då för mycket...

KURT.

Jag är så van... men det som grämer mig, hans orättvisa beskyllning, att jag övergivit mina barn...

ALICE.

Sådan är han; han säger vad han tycker, och då tror han på det. Men dig synes han hålla av, mest därför, att du inte säger emot... Försök nu, att inte

tröttna på oss... Jag tror, att du kom i en för oss lycklig stund; jag tar det som en skickelse rent av... Kurt! Du får icke tröttna på oss, ty vi äro bestämt de olyckligaste människor, som finnas på hela jorden!

Gråter.

KURT.

Ett äktenskap har jag sett på nära håll... och det var fasansfullt! Men detta är nästan värre!

ALICE.

Tycker du det?

KURT.

Ja!

ALICE.

Vems fel är det?

KURT.

Alice! I samma stund du upphör att fråga, vems felet är, skall du känna en lättnad. Försök att ta det som ett faktum, en prövning, som måste bäras...

ALICE.

Det kan jag inte! Det är för mycket! Reser sig. Det är ohjälpligt!

KURT.

Stackars människor!... Vet du varför ni hatar varandra?

ALICE.

Nej! Det är det mest oresonliga hat, utan grund, utan ändamål, men också utan slut. Och tänk dig, varför han mest fruktar döden? Han är rädd jag skall gifta om mig.

KURT.

Då älskar han dig!

ALICE.

Sannolikt! Men det hindrar icke, att han hatar mig!

KURT liksom för sig själv.

Det kallas kärlekshatet och är från avgrunden!... Tycker han om att du spelar för honom?

ALICE.

Ja, men bara fula melodier... till exempel den här hemska »Bojarernas intåg». När han får höra den, blir han besatt och vill dansa.

KURT.

Dansar han?

ALICE.

Ja, han är så lustig emellanåt!

KURT.

En sak... förlåt jag frågar. Var är barnen?

ALICE.

Du vet kanske inte att två äro döda?

KURT.

Har du gått igenom det också?

ALICE.

Vad har jag icke gått igenom?

KURT.

Men de två andra?

ALICE.

I stan! De kunde inte vara hemma! Ty han reste dem emot mig...

KURT.

Och du mot honom.

ALICE.

Ja, naturligtvis. Och så blev partibildning, röstvärvning, mutor... och för att icke förstöra barnen, så skildes vi från dem! Det som skulle vara föreningsbandet blev söndringen, det som är hemmets välsignelse blev till förbannelse... ja, jag tror ibland att vi tillhöra en förbannad släkt!

KURT.

Efter syndafallet, ja, det är ju så!

ALICE

med en giftig blick och en vass stämma.

Vilket syndafall?

KURT.

De första människornas!

ALICE.

Jaså, jag trodde du mente något annat!

Förlägen tystnad.

ALICE med knäppta händer.

Kurt! Min frände, min ungdomsvän! Jag har icke alltid varit så mot dig som jag bort! Men nu är jag straffad, och du har fått hämnd på mig!

KURT.

Icke hämnd! Här hämnas icke! Tyst!

ALICE.

Minns du en söndag, när du var förlovad? Jag hade bjudit eder till middag!

KURT.

Tyst!

ALICE.

Jag måste tala, hav förbarmande!... När ni kommo till middagen, så voro vi borta och ni måste vända om!

KURT.

Ni voro själva bortbjudna, vad är det nu att tala om!

ALICE.

Kurt! När jag i dag, nyss, bjöd dig till kvälln, trodde jag, att det fanns något i skafferiet!

Döljer ansiktet i händerna.

Och det finns intet, icke ens en bit bröd!...

Gråter.

KURT.

Stackars, stackars Alice.

ALICE.

Men när han kommer och vill ha att äta, och det inte finns något... så blir han ond. Du har aldrig sett honom ond!... O Gud, denna förnedring!

KURT.

Vill du låta mig gå ut och ordna detta?

ALICE.

Det finns ingenting att få här på ön!

KURT.

Icke för min skull, men för hans och din... låt mig tänka ut något, något... vi måste slå bort saken med löje, när han kommer... Jag skall före-

slå, att vi dricka, så hittar jag på något under tiden... Få honom i humör, spela för honom vad strunt som hälst... Sätt dig vid pianot och var i ordning!

ALICE.

Se på mina händer, om de äro att spela med! Jag får skura mässingen och torka glas, elda och städa...

KURT.

Men ni har ju två tjänare!

ALICE.

Det måste heta så, därför att han är officer... men tjänarne gå jämt och samt, så ibland äro vi utan alldeles... mestadels... Hur skall jag komma ut ur detta... detta med supén? O, om elden tog i huset...

KURT.

Tyst Alice, tyst!

ALICE.

Om havet ville stiga och ta bort oss!

KURT.

Nej, nej, nej, jag kan icke höra på dig!

ALICE.

Vad skall han säga, vad skall han säga... Gå inte, Kurt, gå inte ifrån mig!

KURT.

Nej, min stackars vän... jag *skall* inte gå!

ALICE.

Ja, men när du har gått...

KURT.

Har han slagit dig?

ALICE.

Mig? Ånej, då vet han jag skulle gått! Någon stolthet får man hålla på!

Utanför höres: »Halt! Verda? — Go vän!»

KURT reser sig.

Är det han?

ALICE skrämd.

Ja, det är han!

Paus.

KURT.

Vad i all världen skall vi göra?

ALICE.

Jag vet inte, jag vet inte!

*

KAPTEN in från fonden, munter.

Så där; nu är man ledig!... Nå, nu har hon hunnit beklaga sig! Är hon inte olycklig... va?...

KURT.

Hur är det med vädret därute?

KAPTEN.

Det är halv storm!...

Skämtsamt, gläntar på ena porten.

Riddar Blåskägg med jungfrun i tornet; och därute går vakten med dragen sabel och bevakar skön jungfrun... och så kommer bröderna, men

vakten går där, se på'n! Takt och tu! Det är en bra vakt! Se på'n! melitamtamta, melitalia-lej! Ska vi dansa svärdsdansen? Den ska Kurt se på!

KURT.

Nej, ta Bojarernas intåg i stället!

KAPTEN.

Känner du den, du?... Alice, i köksförklät, kom och spela! kom, sa jag!

ALICE går motvilligt till pianot.

KAPTEN nyper henne i armen.

Nu har du förtalat mig!

ALICE.

Jag?

KURT vänder sig bort.

ALICE spelar »Bojarernas intåg».

KAPTEN

figurerar något slags ungersk dans bakom skrivbordet och slår med sporrarna. Då segnar han till golvet, utan att märkas av Kurt och Alice, vilken senare spelar stycket till slut.

ALICE utan att vända sig.

Ska vi ta om?

Tystnad.

ALICE

vänder sig om och får se Kapten liggande sanslös, dold för åskådarne av skrivbordet.

Herre Jesus!

Hon blir stående med armarne över bröstet, uppgivande en suck, såsom av tacksamhet och lättnad.

KURT

vänder sig om; skyndar fram till Kapten.

Vad är det? Vad är det?

ALICE i högsta spänning.

Är han död?

KURT.

Jag vet inte! Hjälp mig!

ALICE blir stående.

Jag kan icke röra vid honom... är han död?

KURT.

Nej! Han lever!

ALICE suckar.

KURT

med Kaptenen, som rest sig och sättes i en stol.

KAPTEN.

Vad var det? Tystnad. Vad var det?

KURT.

Du föll ju.

KAPTEN.

Var det något?

KURT.

Du föll till golvet. Hur är det nu?

KAPTEN.

Med mig? Ingenting alls! Jag vet inte av något! Vad står ni och gapar på?

KURT.

Du är sjuk!

KAPTEN.

Vad är det för prat? Spela du, Alice... Ah! nu är det här igen!

Tar sig för huvudet.

ALICE.

Ser du, att du är sjuk!

KAPTEN.

Skrik inte! Det är bara en svimning!

KURT.

Vi måste ha läkare! — Jag går ut till telefon!...

KAPTEN.

Jag vill inte ha någon läkare!

KURT.

Du måste! Vi måste kalla honom för vår skull, ty vi få ansvar eljest!

KAPTEN.

Jag kör ut honom, om han kommer!... Jag skjuter ner honom!... Ah! nu är det här igen!

Tar sig för huvudet.

KURT går till höger dörr.

Nu går jag till telefon! Ut.

*

ALICE tar av sig förklädet.

KAPTEN.

Vill du ge mig ett glas vatten?

ALICE.

Jag är väl tvungen!

Ger honom ett glas vatten.

KAPTEN.

Huru älskvärd!

ALICE.

Är du sjuk?

KAPTEN.

Förlåt mig, att jag icke är frisk.

ALICE.

Vill du sköta dig då?

KAPTEN.

Du lär väl icke vilja det!

ALICE.

Det kan du vara säker på!

KAPTEN.

Stunden är kommen, som du väntat så länge.

ALICE.

Ja, och som du trodde aldrig skulle komma!

KAPTEN.

Var inte ond på mig!

*

KURT in från höger.

Det är bedrövligt...

ALICE.

Vad svarade han?

KURT.

Han ringde av, utan vidare!

ALICE till Kapten.

Där ha vi följderna av ditt gränslösa övermod!

KAPTEN.

Jag tror jag blir sämre!... Sök få en läkare från stan!

ALICE går till telegrafen.

Det blir per telegraf då!

KAPTEN
reser sig till hälften, häpen.

Kan — du — telegrafera?

ALICE telegraferar.

Ja, det kan jag!

KAPTEN.

Jaså?... Gå på då!... Så falsk hon är! Till Kurt. Kom och sitt bredvid mig!

KURT sätter sig bredvid Kapten.

KAPTEN.

Håll mig i handen! Jag sitter och faller. Kan du tänka dig! Utföre, något; det är underligt!

KURT.

Har du haft sådana anfall förut?

KAPTEN.

Aldrig!...

KURT.

Medan ni väntar på svaret från stan, går jag till doktorn och talar vid honom. Har han skött dig förr?

KAPTEN.

Det har han!

KURT.

Då känner han din konstitution!...
Går åt vänster.

ALICE.

Här blir svar om en stund! Det var snällt av dig, Kurt! Men kom fort igen!

KURT.

Så fort jag kan! Ut.

KAPTEN.

Han är snäll, Kurt! Och så förändrad!

ALICE.

Ja, och till sin fördel! Jag beklagar honom emellertid, att han skulle råka in i vårt elände, just nu.

KAPTEN.

Och lyckönska oss!... Jag undrar, hur han har det egentligen! Märkte du, att han icke ville tala om sina förhållanden?

ALICE.

Jag märkte det, men jag tror ingen frågade honom heller!

KAPTEN.

Tänk, hans liv!... Och vårt! Jag undrar, om alla människors liv är likadant?

ALICE.

Kanske, fastän de inte tala om'et, som vi!

KAPTEN.

Ibland har jag trott, att elände drar elände till sig, och att de lyckliga sky olyckan! Därför få vi aldrig se annat än elände!

ALICE.

Har du känt några lyckliga?

KAPTEN.

Låt mig tänka!... Nej!... Jo... Ekmarks!

ALICE.

Vad du säger! Hon som opererades i fjor...

KAPTEN.

Det är sant! Ja, då vet jag inte... jo, von Kraffts.

ALICE.

Ja, hela familjen levde idyll, i välstånd, aktning, med snälla barn, goda giften, ända fram till femtio år. Så kom kusinen och begick brott, med fängelse och sviter; och då var det slut med friden. Familjenamnet var vanärat i alla tidningar... Krafftska mordet gjorde det omöjligt för den så firade familjen att visa sig ute; barnen måste tas från skolorna... Å, Gud!

KAPTEN.

Jag undrar, vad jag har för sjukdom!

ALICE.

Vad tror du?

KAPTEN.

Hjärtat, eller huvet! Det är, som om själen ville flyga ut och upplösa sig i ett rökmoln.

ALICE.

Har du aptit?

KAPTEN.

Ja! Hur är det med supén?

ALICE går över golvet orolig.

Jag ska fråga Jenny!

KAPTEN.

Hon har ju gått!

ALICE.

Ja, ja, ja!

KAPTEN.

Ring på Kristin, så kan jag få friskt vatten!

ALICE ringer.

Tänk... Ringer igen. Hon hör inte!

KAPTEN.

Gå ut och se efter... tänk, om hon har gått också!

ALICE

går och öppnar vänster dörr.

Vad är det? Hennes koffert står packad i korridoren!

KAPTEN.

Då har hon gått!

ALICE.

Detta är helvetet!

Faller i gråt, kastar sig på knä och lägger huvudet på en stol, snyftande.

KAPTEN.

Och allt på en gång!... Och så skulle Kurt komma och få se in i vårt mackel! Finns det en förödmjukelse kvar, så må han komma nu, just nu!

ALICE.

Ah, vet du vad jag anar? Kurt gick och kommer inte igen!

KAPTEN.

Det tror jag honom om!

ALICE.

Ja, vi äro förbannade...

KAPTEN.

Vad är det för slag?

ALICE.

Ser du icke, hur alla sky oss?

KAPTEN.

Det föraktar jag! Telegrafen knackar. Där är svaret! Tyst, jag hör det!... Ingen har tid! Undanflykter!... Det packet!

ALICE.

Där har du för att du föraktat dina läkare... och underlåtit honorera dem!

KAPTEN.

Det är inte så...

ALICE.

Även när du kunde, ville du inte honorera, därför att du ringaktade deras arbete, som du har ringaktat mitt och alla andras arbete!... De vill inte komma! Och telefonen är stängd, därför att du icke heller ansåg den värd något! Ingenting är värt något mer än dina gevär och kanoner!

KAPTEN.

Stå inte och språka...

ALICE.

Allt går igen!

KAPTEN.

Vad är det för skrock... sånt där säger gamla käringar!

ALICE.

Du får väl se!... Vet du, att vi äro skyldiga Kristin sex månars lön.

KAPTEN.

Ja, det har hon stulit för!

ALICE.

Men jag har dessutom måst låna av henne kontant!

KAPTEN.

Det tror jag dig om!

ALICE.

Så otacksam du är! Du vet, att jag lånade till barnens inresa!

KAPTEN.

Kurt kom vackert igen! Skurk, den med. Och feg! Vågade inte säga, att han fått nog, och att det var roligare på doktorns bal. Väntade väl en dålig supé hos oss!... Uslingen är sig lik!

KURT in hastigt från vänster.

Jo, min kära Edgar! Så här är det!... Doktorn känner ditt hjärta utantill...

KAPTEN.

Hjärta?

KURT.

Ja, du har länge haft kalkhjärta...

KAPTEN.

Stenhjärta?

KURT.

Och...

KAPTEN.

Är det farligt?

KURT.

Ja, det vill säga...

KAPTEN.

Det är farligt!

KURT.

Ja!

KAPTEN.

Döden?

KURT.

Du måste iakttaga stor försiktighet! Först: cigarren bort!

KAPTEN kastar cigarren.

KURT.

Och så: whiskyn bort!... Därpå, till sängs!

KAPTEN rädd.

Nej, det vill jag inte! Inte i sängen! Då är det slut! Då kommer man aldrig upp mer! Jag ligger på soffan i natt. Va sa han mer?

KURT.

Han var mycket vänlig och ville komma genast, om du kallar honom!

KAPTEN.

Var han vänlig den hycklaren? Jag vill icke se honom!... Får jag äta då?

KURT.

Inte i kväll! Och de följande dagarne endast mjölk!

KAPTEN.

Mjölk! Det kan jag inte ta i mun!

KURT.

Får väl lära dig!

KAPTEN.

Nej, jag är för gammal att lära!

Tar sig åt huvet.

Ah! nu är det här igen!

Han blir sittande och stirrar.

ALICE till Kurt.

Vad sa doktorn?

KURT.

Att han *kan* dö!

ALICE.

Gud vare lovad!

KURT.

Akta dig, Alice! Akta dig!... Och nu, gå in efter en kudde och en filt, skall jag *lägga* honom här på soffan! Sedan sitter jag på stolen, hela natten!

ALICE.

Och jag?

KURT.

Du går och lägger dig. Din närvaro tycks förvärra hans tillstånd!

ALICE.

Befall! Jag lyder, ty du menar väl med oss båda!

Går till vänster.

KURT.

Med båda, märk det, och jag går icke med i partistrider!

Tar vattenkaraffinen och går ut till höger.

*

Man hör hur det blåser utanför; därpå blåser fondporten upp och en gumma med fattigt, obehagligt utseende tittar in.

KAPTEN

vaknar, reser sig, ser sig omkring.

Jaså, de ha lämnat mig de skurkarne!

Får se gumman, och blir skrämd...

Vem är det! Vad vill ni?

GUMMAN.

Jag ville bara stänga porten, snälla herrn.

KAPTEN.

Varför det? Varför det?

GUMMAN.

Därför att den blåste upp, just som jag gick förbi.

KAPTEN.

Du tänkte stjäla, du!

GUMMAN.

Finns inte så mycket att ta! Mente Kristin!

KAPTEN.

Kristin!

GUMMAN.

God natt herrn, sov så gott!

Stänger porten och går.

*

ALICE

in från vänster med kuddar och filt.

KAPTEN.

Vem var där i dörrn? Var det någon?

ALICE.

Ja, det var gamla Maja från fattighuset, som gick förbi.

KAPTEN.

Är du säker?

ALICE.

Är du rädd?

KAPTEN.

Jag, rädd? Ånej!

ALICE.

Efter du inte vill gå i säng, så lägg dig här.

KAPTEN

går och lägger sig på soffan.

Här vill jag ligga!

Vill fatta Alices hand, men hon drar den undan.

KURT in, med vattenkaraffin.

KAPTEN.

Kurt, gå inte ifrån mig!

KURT.

Jag skall stanna hos dig hela natten! Alice går och lägger sig!

KAPTEN.

God natt då, Alice!

ALICE till Kurt.

God natt, Kurt!

KURT.

God natt!

*

KURT

tar en stol och sätter sig invid Kaptens bädd.

Vill du inte ta av dig stövlarna?

KAPTEN.

Nej! En krigare vill alltid vara rustad!

KURT.

Väntar du batalj, då?

KAPTEN.

Kanske!... Reser sig i bädden. Kurt! Du är den enda människa, som jag blottat mig för! Hör en sak!... Om jag dör i natt... tänk på mina barn!

KURT.

Det skall jag göra!

KAPTEN.

Tack, jag litar på dig.

KURT.

Kan du förklara varför du litar på mig?

KAPTEN.

Vi ha icke varit vänner, ty vänskap tror jag inte på, och våra två släkter voro födda fiender och ha alltid fört krig...

KURT.

Och ändå litar du på mig?

KAPTEN.

Ja! Och jag vet inte varför!

Tystnad.

Tror du jag skall dö?

KURT.

Du som alla! Det görs intet undantag för dig!

KAPTEN.

Är du bitter?

KURT.

Ja!... Är du rädd för döden? Skottkärran och trädgårdslandet!

KAPTEN.

Tänk om det inte vore slut!

KURT.

Många tänka så!

KAPTEN.

Och sedan?

KURT.

Idel överraskningar, förmodar jag!

KAPTEN.

Men man vet ju intet bestämt.

KURT.

Nej, det är just det. Därför får man vara beredd på allt.

KAPTEN.

Du är väl inte så barnslig och tror på helvetet?

KURT.

Tror du inte på't, du, som är mitt uti det?

KAPTEN.

Det är bildlikt, bara!

KURT.

Så verkligt som du skildrat ditt, utesluter varje tanke på bilder, poetiska eller icke!

Tystnad.

KAPTEN.

Om du visste, vilka kval jag lider.

KURT.

Kroppsliga?

KAPTEN.

Nej, det är inte kroppsligt!

KURT.

Då är det väl andligt, något tredje givs ju inte!

Paus.

KAPTEN reser sig i bädden.

Jag vill inte dö!

KURT.

Nyss ville du förintelsen!

KAPTEN.

Ja, om den är smärtfri!

KURT.

Men det är den ju inte!

KAPTEN.

Är detta förintelsen, då?

KURT.

Början till den!

KAPTEN.

God natt!

KURT.

God natt!

Samma dekoration, men lampan håller på att slockna; genom fönstren och fondportarnes rutor synes en mulen morgon; havet går. Posten på batteriet som förut. KAPTEN ligger på chäslongen och sover; KURT sitter på en stol bredvid, blek och utvakad.

ALICE in från vänster.

Sover han?

KURT.

Ja, sedan solen skulle ha gått upp.

ALICE.

Hur var natten?

KURT.

Han har sovit stundtals, men han har talat så mycket.

ALICE.

Om vad?

KURT.

Han har resonnerat religion som en skolpojke, men med pretention på att han löst världsgåtorna! Slutligen mot morgonen uppfann han själens odödlighet.

ALICE.

Sig till ära!

KURT.

Alldeles!... Det är verkligen den högmodigaste människa jag råkat. »J a g finns, alltså är Gud till.»

ALICE.

Du har insett det!... Se på de stövlarna! Med dem skulle han trampat jorden platt, om han fått lov! Med dem har han trampat i andras åkrar och täppor, med dem har han trampat andra på tårna och mig på hjässan!... Slagbjörn, nu har du fått skottet!

KURT.

Han skulle vara komisk om han icke vore tragisk, och det finns drag av storhet i all hans småaktighet! Kan du inte säga ett enda gott ord om honom?

ALICE sätter sig.

Jo! Bara han inte hör det: ty om man säger ett uppmuntrande ord, blir han högfärdsgalen.

KURT.

Han hör ingenting, han har fått morfin!

ALICE.

Uppfödd i ett fattigt hem med många syskon, fick Edgar tidigt med lektioner understödja familjen, emedan fadren var en slarv eller ändå sämre. Det är nog hårt för en yngling att få försaka all ungdomens glädje och slava för en skara otacksamma barn, som han icke fött till världen. Jag var en liten flicka, då jag såg honom som yngling, utan överrock i vintern, vid tjugufem graders köld... hans små systrar hade doffelkappor... det var vackert, och jag beundrade honom, men fasade för hans fulhet. Är han icke ovanligt ful?

KURT.

Jo, och hans fulhet kan ha något vederstyggligt! Var gång jag var ovän med honom, märkte jag det

mest; och när han då var frånvarande, växte hans bild ut, antog hiskliga former och mått, och han bokstavligen spökade för mig!

ALICE.

Tänk på mig då!... Emellertid, hans yngre officerstid var nog ett martyrium. Men han fick hjälp då och då av rika personer. Detta vill han aldrig vidkännas, och allt vad han kunnat få har han tagit emot som en skyldig tribut utan att tacka!

KURT.

Vi skulle tala väl om honom!

ALICE.

Efter han är död! Javäl!... Så minns jag inte mer!

KURT.

Har du funnit honom elak?

ALICE.

Ja — och han kan ändå vara både god och lättrörd! — Som fiende är han alldeles ryslig!

KURT.

Varför blev han inte major?

ALICE.

Det bör du förstå! Inte ville de ha en sådan över sig, som redan under dem var en tyrann! Men du får aldrig låtsas om majorsskapet! Själv säger han att han inte ville bli major... Talte han om barnen något?

KURT

Ja, han längtade efter Judit!

ALICE.

Jag kunde tro det! Å! Vet du, vem Judit är? Det är hans avbild, och som han dresserat att hetsa mot mig! Tänk dig, att min egen dotter... har lyft hand mot mig!

KURT.

Nej, det är för mycket!

ALICE.

Tyst! Han rör på sig!... Tänk, om han hörde!... Han är bakslug också!

KURT.

Han vaknar verkligen!

ALICE.

Ser han inte ut som trollet? Jag är rädd för honom!

Tystnad.

KAPTEN

rör på sig, vaknar, reser sig och ser sig omkring

Det är morgon! Äntligen!...

KURT.

Hur är det med dig nu?

KAPTEN.

Det är dåligt!

KURT.

Vill du ha läkare?

KAPTEN.

Nej!... Jag vill se Judit! Mitt barn!

KURT.

Vore det inte skäl, att du ordnade om ditt hus, innan, eller, i fall något skulle hända?

KAPTEN.

Vad menar du? Vad skulle hända?

KURT.

Det som kan hända alla!

KAPTEN.

Äh, prat! Jag dör inte så lätt, må ni tro! Gläd dig inte i förväg Alice!

KURT.

Tänk på dina barn! Gör ditt testamente, så att din hustru åtminstone får sitta kvar med möblerna!

KAPTEN.

Skall hon ärva mig levande?

KURT.

Nej! Men om det händer något, bör hon icke kastas ut på landsvägen! Den som i tjugufem år städat, dammat och putsat dessa möbler, bör ha någon rätt att sitta kvar med dem! Får jag kalla hit auditören?

KAPTEN.

Nej!

KURT.

Du är en grym man, grymmare än jag trott!

KAPTEN

faller ned på bädden utan sans.

Nu är det här igen!

ALICE går åt höger.

Det är folk i köket, jag måste gå ut!

KURT.

Gå du! Här är icke mycket att uträtta!

ALICE ut.

KAPTEN vaknar.

Nå, Kurt, hur tänker du ställa med din karantän här?

KURT.

Det blir nog bra!

KAPTEN.

Nej, jag är kommendant här på ön, och du får med mig att göra, glöm inte det!

KURT.

Har du sett någon karantän?

KAPTEN.

Om jag? Ja innan du var född! Och jag ska ge dig ett råd; lägg inte desinfektionsugnarne för nära stranden.

KURT.

Jag trodde mig just böra söka närheten av vattnet...

KAPTEN.

Där hörs, hur mycket du förstår din sak! Vattnet är ju bacillernas element, livselement.

KURT.

Men havets salta vatten är nödvändigt för orenlighetens bortsköljande!

KAPTEN.

Idiot!... Nå, när du nu får boställe, så skall du ta dina barn till dig.

KURT.

Tror du de låta ta sig?

KAPTEN.

Naturligtvis, om du är något till karl! Det skulle göra ett gott intryck på omgivningen här att få se dig plikttrogen även i den punkten...

KURT.

Jag har alltid fyllt mina plikter i den punkten!

KAPTEN höjer rösten.

... i den punkten, som är din svagaste!

KURT.

Har jag inte sagt dig...

KAPTEN går på.

... För man lämnar inte barnen på det sättet...

KURT.

Gå på du!

KAPTEN.

Jag känner som din släkting, din äldre släkting, en viss rättighet att säga dig sanningen, även om den är bitter... Och du får inte misstycka...

KURT.

Är du hungrig?

KAPTEN.

Ja, det är jag!...

KURT.

Vill du ha något lätt?

KAPTEN.

Nej, något starkt.

KURT.

Då är det slut med dig!

KAPTEN.

Är det inte nog man är sjuk, ska man svälta också.

KURT.

Det är så ställt!

KAPTEN.

Och inte dricka, och inte röka! Då är inte livet värt mycket!

KURT.

Döden begär offer, annars kommer han genast!

*

ALICE

in med några blombuketter, några telegram och brev.

Här är till dig!

Kastar blommorna på skrivbordet.

KAPTEN smickrad.

Till mig!... Får jag lov att se!...

ALICE.

Ja, det är bara från underofficerarne, musiken och konstaplarne!

KAPTEN.

Du är avundsjuk!

ALICE.

Ånej! Vore det lagerkransar... det vore annat, men sådana kan du aldrig få!

KAPTEN.

Hm!... Här är telegram från översten... läs du Kurt! Översten är i alla fall en gentleman... fastän han är litet idiot!... Här, ifrån... vad står det? Det är från Judit!... Var snäll telegrafera, att hon kommer med nästa båt!... Här... ja! — Man är inte utan vänner i alla fall, och det är vackert att de tänka på en sjukling, som är en förtjänt man, över sitt stånd, och utan fruktan och tadel!

ALICE.

Jag förstår inte! Är det lyckönskningar till att du är sjuk?

KAPTEN.

Hyena!

ALICE till Kurt.

Jo, vi hade en läkare här som var så hatad, att när han lämnade ön så hölls en bankett — efter honom, inte för honom.

KAPTEN.

Sätt blommorna i vaser... Jag är visserligen inte lättrogen, och människorna äro ett pack, men denna enkla hyllning är vid Gud uppriktig... den kan inte vara annat än uppriktig!

ALICE.

Fåne!

KURT läser i ett telegram.

Judit säger, att hon icke kan komma, emedan ångbåten är hindrad av storm!

KAPTEN.

Är det allt?

KURT.

Neej! — Det är ett tillägg!

KAPTEN.

Ut med det!

KURT.

Jo, hon ber pappa inte dricka så mycket!

KAPTEN.

Å hut!... Det är barnen! Det är min enda älskade dotter... min Judit! Min avgud!

ALICE.

Och avbild!

KAPTEN.

Detta är livet! Och dess bästa fröjder. Fy fan!

ALICE.

Där har du skörden på din sådd! Du reste henne mot sin mor, nu går hon mot fadren! Säg, att det inte finns en Gud!

KAPTEN till Kurt.

Vad säger översten?

KURT.

Han beviljar tjänstledigheten, utan vidare!

KAPTEN.

Tjänstledigheten? Jag har inte begärt någon.

ALICE.

Nej, men jag har begärt!

KAPTEN.

Den mottar jag inte!

ALICE.

Förordnande är redan utfärdat!

KAPTEN.

Det rör mig inte!

ALICE.

Ser du, Kurt, för denna man äro inga lagar till, inga författningar gällande, ingen mänsklig ordning föreskriven... Han står över allt och alla, universum är skapat till hans enskilda bruk, solen och månen vandra för att bära hans lov till stjärnorna; sådan är min man! Den obetydliga kaptenen, som inte kunde bli major en gång, åt vars upp-pösthet alla skratta under det han inbillar sig vara fruktad; detta kräk som är mörkrädd och tror på barometrar och allt detta i förening med och som aktslut: en skottkärra gödsel, som dock icke är prima!

KAPTEN

fläktar sig med en blombukett, egenkärt, utan att höra på Alice.

Har du bjudit Kurt på frukost?

ALICE.

Nej!

KAPTEN.

Laga då genast två, två utmärkta chateaubriand.

ALICE.

Två?

KAPTEN.

Jag ska ha en med!

ALICE.

Men vi äro tre personer!

KAPTEN.

Ska du också? Nå, ta tre då!

ALICE.

Var ska jag ta dem? I går afton bjöd du Kurt på supé, och det fanns inte en brödkant i huset; Kurt har fått vaka hela natten på fastande mage, och har icke druckit kaffe, emedan det inte finns något, och emedan krediten är slut!

KAPTEN.

Hon är ond på mig för att jag inte dog, i går!

ALICE.

Nej, för att du inte dog för tjugufem år sen, för att du inte dog, innan jag föddes!

KAPTEN till Kurt.

Hör på henne!... Så där blir det, när du stiftar äktenskap, min kära Kurt! Att det inte stiftades i himmelen, det är säkert!

ALICE och KURT
betrakta varandra menande.

KAPTEN
reser sig upp och går mot dörren.

Emellertid! Säg vad ni vill, nu går jag i tjänstgöring!

Tar på en gammaldags artillerikask med liggare, sabeln om livet och kappan på.

ALICE och KURT
söka hindra honom, men förgäves.

KAPTEN.

Undan! Ut.

ALICE.

Ja, gå! Alltid går du, vänder ryggen till, när striden blir dig övermäktig, och så låter du din hustru

betäcka återtåget, dryckeshjälte, storskrytare, storljugare. Tvi vare dig!

*

KURT.

Detta är bottenlöst!

ALICE.

Ja, du vet inte allt ännu!

KURT.

Är det ändå mera?

ALICE.

Men jag blygs...

KURT.

Vart går han nu? Och hur har han kraft?

ALICE.

Ja, fråga må du! Jo, nu går han ner till underofficerarne och tackar för blommorna... och så äter han och dricker hos dem! Och så förtalar han officerskåren... Om du visste hur många gånger han blivit hotad med avsked! Endast medlidande med familjen har hållit honom kvar! Och det inbillar han sig är av fruktan för hans överlägsenhet! Och de stackars officersfruar, som ha lagt sig ut för oss, hatar han och förtalar!

KURT.

Jag måste bekänna, att jag sökt mig hit för att få frid ute vid havet... och om era förhållanden visste jag ingenting...

ALICE.

Stackars Kurt!... Hur ska du få mat?

KURT.

Ah, jag går till doktorn, men du? Tillåt att jag ordnar detta för er.

ALICE.

Bara han inte får veta't, för då dödar han mig!

KURT ser ut genom fönstret.

Ser du, han står mitt i blåsten ute på vallen!

ALICE.

Det är synd om honom... att han skall vara sådan!

KURT.

Det är synd om er båda!... Vad kan göras?

ALICE.

Jag vet inte... Det kom en bunt räkningar också, som han inte märkte!...

KURT.

Det kan vara en lycka att slippa se ibland!

ALICE vid fönstret.

Han har öppnat kappan och låter det blåsa inpå bröstet! Nu vill han dö!

KURT.

Det tror jag inte han vill, ty nyss, när han kände sitt liv rinna undan, klängde han sig fast vid mitt, började reda i mina angelägenheter, liksom om han ville krypa in i mig och leva mitt liv.

ALICE.

Det är just hans vampyrnatur... att gripa in i andras öden, suga intresse ur andras existens, ordna

och reda för andra, då hans eget liv är honom absolut intresselöst. Och, kom ihåg, Kurt, släpp honom aldrig in i ditt familjeliv, låt honom aldrig få känna dina vänner, ty han tar dem från dig och gör dem till sina... Han är en riktig trollkarl i det fallet!... Skulle han råka dina barn, skulle du snart se dem som hans intimaste, han skulle råda dem och uppfostra dem efter sitt huvud, och framför allt mot dina önskningar.

KURT.

Alice! Var det icke han, som tog mina barn ifrån mig, den gången jag skiljdes?

ALICE.

Efter det nu är förbi; jo, det var han!

KURT.

Jag har misstänkt det, men icke vetat det! Det var han!

ALICE.

När du, i fullt förtroende för min man, sände honom som fredsmäklare till din hustru, så öppnade han kurtis med henne och lärde henne knepet, hur hon skulle få barnen!

KURT.

Å Gud!... Å Gud i himmelen!

ALICE.

Där har du en ny sida av honom!

Tystnad.

KURT.

Vet du, att i natt... när han trodde han skulle dö... så — tog han löfte av mig, att jag skulle tänka på hans barn!

ALICE.

Men du vill väl icke hämnas på mina barn?

KURT.

Genom att hålla löftet? Jo! Jag skall tänka på era barn!

ALICE.

Det är verkligen den grövsta hämnd du kan taga, ty det finns intet han avskyr så som ädelmod!

KURT.

Så må jag anse mig hämnad! Utan att hämnas!

ALICE.

Jag älskar hämnden som rättvisa, och det lyster mig att se, hur ondskan får sitt straff!

KURT.

Du står kvar där ännu!

ALICE.

Där skall jag alltid stå, och den dag jag skulle förlåta eller älska en fiende, vore jag en hycklare!

KURT.

Alice! det kan vara en plikt att icke säga allt, att icke se allt! Det kallas överseende, och det behöva vi alla!

ALICE.

Inte jag! Mitt liv är öppet och klart, och jag har alltid spelat med rena kort.

KURT.

Det är mycket sagt!

ALICE.

Nej, det är för litet! Ty vad jag har lidit oförskylt för denna mans skull, som jag aldrig älskat...

KURT.

Varför gifte du dig?

ALICE.

Säg det!... Därför att han tog mig! Förförde mig! Jag vet inte! Och så ville jag uppåt samhällets höjder...

KURT.

Och lämnade din konst!

ALICE.

Som var föraktad! — Men, vet du, han bedrog mig! Han förespeglade mig ett gott liv... ett vackert hem, och så var där bara skulder... det enda guldet satt utanpå uniformen, och det var inte guld heller! Han bedrog mig!

KURT.

Vänta litet! När en ung man blir förälskad, ser han ju förhoppningsfullt framåt... att förhoppningarna icke alltid realiseras, det må man förlåta honom! Jag har samma bedrägeri på mitt samvete utan att anse mig vara bedragare!... Vad ser du där ute på vallen?

ALICE.

Jag ser efter om han fallit.

KURT.

Har han fallit?

ALICE.

Nej, tyvärr! Han bedrar mig alltid!

KURT.

Då går jag till doktorn och häradshövdingen!

ALICE sätter sig vid fönstret.

Gå, snälla Kurt. Jag sätter mig här och väntar. Och jag har lärt vänta!

Entre-akt.

Samma dekoration vid dagsljus. Posten går på batteriet som förut.

ALICE

sitter i högra länstolen, hon är gråhårig.

KURT

in från vänster, efter att ha knackat.

God dag, Alice!

ALICE.

God dag, min vän! Sitt ner!

KURT

sätter sig i vänstra länstolen.

Ångbåten kommer nu!

ALICE.

Då vet jag, vad som förestår, om han är med!

KURT.

Han är med, jag såg hans kask blänka... Vad har han gjort i staden?

ALICE.

Det kan jag räkna ut. När han klädde sig till parad, gick han till översten, och när han tog visithandskar, så for han på visiter.

KURT.

Märkte du hans stilla väsen i går? Sedan han lagt bort att dricka och iakttager måttlighet, är det en annan människa: lugn, reserverad, hänsynsfull...

ALICE.

Jag känner det, och hade den mannen alltid varit nykter, skulle han ha varit fruktansvärd för mänskligheten. Det är kanske en lycka för mänskligheten att han gjort sig löjlig och oskadlig med sin whisky!

KURT.

Anden i flaskan har tuktat honom!... Men har du sett, att sen döden satt sitt märke på honom har han fått en värdighet, som höjer, och det är möjligt att med den nyväckta tanken på odödligheten han fått en annan syn på livet.

ALICE.

Du bedrar dig! Han manar ont! Och tro icke, vad han säger, ty han ljuger överlagt och han kan intrigens konst som ingen...

KURT betraktar Alice.

Alice! Vad är detta? Du har blivit gråhårig på dessa två nätter!

ALICE.

Nej, min vän, det har jag varit länge, det är bara att jag underlåtit mörkna håret sedan min man är liksom död! Tjugufem år på fästning... vet du att detta varit fängelse i forna tider?

KURT.

Fängelse! Väggarne se så ut!

ALICE.

Och min hy! Till och med barnen fingo fängelsefärg härinne!

KURT.

Jag har svårt att tänka mig små barn jollra inom dessa murar!

ALICE.

Det jollrades sällan också! Och de två, som dogo, förgingos av brist på ljus!

KURT.

Vad tror du nu förestår?

ALICE.

Det avgörande slaget mot oss två! Jag såg en välkänd stråle ur hans öga, när du läste upp telegrammet från Judit. Den skulle naturligtvis ha träffat henne, men du vet, hon är skottfri, och hatet slog ner på dig!

KURT.

Vad ämnar han med mig, tror du?

ALICE.

Svårt att säga, men han äger en otrolig förmåga eller tur att snoka upp i andras hemligheter... och du märkte ju, hur han hela gårdagen liksom levde i din karantän, hur han sög livsintresse ur din existens, åt dina barn levande... Människoätaren, ser du, jag känner honom. Hans eget liv flyr, eller har flytt...

KURT.

Det intrycket har jag också fått, att han redan är på andra sidan. Hans ansikte liksom fosforescerar, som om han befunne sig i upplösning... och

ögonen flamma som lyktgubbar över gravar eller träsk... Nu kommer han! Säg, har du tänkt dig möjligheten, att han skulle vara svartsjuk!

ALICE.

Nej, därtill är han för högfärdig!... »Visa mig den man, som jag skulle behöva vara svartsjuk på!» Det är hans ord!

KURT.

Desto bättre, även hans fel medföra vissa meriter!... Skall jag stiga upp och gå emot honom i alla fall?

ALICE.

Var oartig, eljes tror han du är falsk! Och när han börjar ljuga, så låtsas tro honom, jag kan så väl översätta hans lögner, och får alltid ut sanningen med mitt lexikon!... Jag anar något förfärligt... men, Kurt, förlora icke behärskningen!... Mitt enda övertag i vår långa strid har varit, att jag alltid var nykter och därför hade sinnesnärvaro... Han föll alltid på sin whisky!... Nu får vi se!

*

KAPTEN

in, från vänster, i paraduniform, kask, kappa, vita handskar. Lugn, värdig, men blek och hålögd. Går fram snubblande och sätter sig med kask och kappa långt från Kurt och Alice till höger på scenen. Håller sedan under samtalet sabeln mellan knäna.

God dag! — Förlåt jag sätter mig så här, men jag är lite trött!

ALICE och KURT.

God dag, välkommen!

ALICE.

Hur är det med dig?

KAPTEN.

Utmärkt! Bara lite trött!...

ALICE.

Vad nytt från staden?

KAPTEN.

Smått och gott! Jag var bland annat hos läkarn, och han sa, att det var ingenting, och att jag kunde leva i tjugu år, om jag skötte mig!

ALICE till Kurt.

Nu ljuger han! Till Kapten. Det var ju roligt det, kära du!

KAPTEN.

Ja, det var det!

Tystnad, varunder Kaptenen ser åt Alice och Kurt, liksom han ville be dem tala.

ALICE till Kurt.

Säg ingenting, utan låt honom tala först, så röjer han sitt spel!

KAPTEN till Alice.

Sa du något?

ALICE.

Nej! jag sa ingenting!

KAPTEN långsamt.

Hör du, Kurt!

ALICE till Kurt.

Ser du, nu kom han fram!

KAPTEN.

Jag, jag var in i stan, som du vet!

KURT nickar bifallande.

KAPTEN.

Å-ä, jag gjorde bekantskaper... bland andra... med en ung volontär — Dröjande. — på artilleriet!

Paus, under vilken Kurt visar oro.

Som... vi sakna volontärer, just här, så gjorde jag upp med översten, att han skulle få komma hit... Detta bör glädja dig, särskilt dig, då jag upplyser dig om, att det... var... din egen son!

ALICE till Kurt.

Vampyren! Ser du!

KURT.

Detta skulle under vanliga förhållanden glädja en far, men under mina omständigheter, så är det endast pinsamt!

KAPTEN.

Det förstår jag inte!

KURT.

Det behöver du inte heller, det är nog, att jag inte vill det!

KAPTEN.

Jaså, menar du det!... Då bör du veta, att den unge mannen är hitkommenderad, och han från detta ögonblick står under min lydno!

KURT.

Då skall jag tvinga honom söka sig till ett annat regemente!

KAPTEN.

Det kan du inte, ty du har inga rättigheter över sonen!

KURT.

Inte?

KAPTEN.

Nej, dem har domstolen tilldömt modren!

KURT.

Då skall jag sätta mig i förbindelse med modren!

KAPTEN.

Det behöver du inte!

KURT.

Behöver inte!

KAPTEN.

Nej, för det har jag redan gjort! Tja!

KURT reser sig, men faller ner.

ALICE till Kurt.

Nu måste han dö!

KURT.

Det är ju en mänskoätare!

KAPTEN.

Det var d e n saken!

Direkt till Alice och Kurt.

Sa ni något?

ALICE.

Nej, hör du illa?

KAPTEN.

Ja, lite!... Men om du flyttar dig närmare, skall jag säga dig något mellan fyra ögon!

ALICE.

Det behövs inte! Och ett vittne kan ju vara fördelaktigt för båda parterna!

KAPTEN.

Det har du rätt i, vittnen äro alltid bra att ha!... Men först, har ni testamentet i ordning?

ALICE överlämnar ett dokument.

Auditören har själv satt upp det!

KAPTEN.

Till din förmån!... Gott...!

Läser i dokumentet och river sönder det sedan omsorgsfullt i strimmor, som han kastar på golvet.

Det var den saken! Tja!

ALICE till Kurt.

Har du sett en sådan människa!

KURT.

Det är ingen människa!

KAPTEN.

Jo, jag ville säga Alice följande!...

ALICE oroligt.

Var så god!

KAPTEN lugnt som förut.

På grund av din länge uttalade önskan att få ett slut på detta eländiga liv i ett olyckligt äktenskap, och på grund av den kärlekslöshet, varmed du behandlat make och barn, på grund av den vårdslöshet, varmed du handhaft husets ekonomi, har jag nu vid min stadsresa inlagt hos Rådstuvurätten ansökan om skilsmässa!

ALICE.

Såå? och skälet?

KAPTEN lugnt som förut.

Utom de nämnda skälen, så har jag rent personliga! Som det nämligen blivit utrönt, att jag ännu kan leva i tjugu år, har jag varit betänkt på att utbyta detta olyckliga äkta förbund mot ett som bättre anstår mig, jag menar att förena mitt öde med en kvinnas, som med tillgivenhet för sin make även kan medföra i boet ungdom och — låtom oss säga — någon skönhet!

ALICE
tar av sig ringen och kastar åt kapten.

Var så god!

KAPTEN
tar upp ringen och stoppar den i västfickan.

Hon kastar ringen! Vill vittnet vara god lägga märke till det!

ALICE reser sig, upprörd.

Och du ämnar vräka ut mig och sätta en annan kvinna i mitt hus?

KAPTEN.

Tja!

ALICE.

Nå, då ska vi tala rent språk!... Kurt, min kusin, denna man har gjort sig skyldig till mordförsök på sin hustru!

KURT.

Mordförsök!

ALICE.

Ja, han har knuffat mig i sjön!

KAPTEN.

Utan vittnen!

ALICE.

Det ljuger han! Judit såg det!

KAPTEN.

Vad skulle det göra?

ALICE.

Hon kan vittna!

KAPTEN.

Nej, det kan hon inte, för hon säger, att hon ingenting sett!

ALICE.

Du har lärt barnet ljuga!

KAPTEN.

Det behövde jag inte, för det hade du lärt henne förut!

ALICE.

Du har råkat Judit?

KAPTEN.

Tja!...

ALICE.

O Gud! O Gud!

KAPTEN.

Fästningen är uppgiven! Fienden beviljas fritt avtåg med tio minuters uppsägning!

Lägger sitt ur på bordet.

Tio minuter; klockan på bordet!

Blir stående med handen på hjärtat.

ALICE

fram till Kaptenen och fattar hans arm.

Vad är det?

KAPTEN.

Jag vet inte!

ALICE.

Vill du ha något, vill du dricka något?

KAPTEN.

Whisky? Nej, jag vill inte dö! Du!... Rätar på sig. Ta inte i mig!... Tio minuter, eller blir besättningen nerhuggen! Drar på sabeln. Tio minuter!

Går ut genom fonden.

*

KURT.

Vem är denna människa?

ALICE.

Det är en dämon och ingen människa!

KURT.

Vad vill han min son?

ALICE.

Han vill ha honom som gisslan för att kunna behärska dig, han vill isolera dig från öns myndigheter... Vet du att denna ö kallas av befolkningen »lilla helvetet».

KURT.

Det visste jag inte!... Alice, du är den första kvinna, som väckt mitt medlidande, alla andra har jag tyckt förtjäna sitt öde!

ALICE.

Övergiv mig icke nu! Gå icke ifrån mig, ty han slår mig... Han har slagit mig i tjugufem år... och i barnens närvaro... han har knuffat mig i sjön...

KURT.

Med den upplysningen ställer jag mig absolut emot honom! Jag kom hit utan ondska, utan ett minne av hans äldre förödmjukelser och förtal! Jag förlät honom till och med, när du berättade, att det var han, som skilde mig från mina barn... ty han var sjuk och döende... men när han nu vill ta min son, måste han dö, han — eller jag.

ALICE.

Bra! Icke uppge fästningen! Utan spränga den och honom i luften, om vi så skola följa med! Jag har hand om krutet!

KURT.

Jag var icke ond, när jag kom hit, och jag tänkte fly, när jag kände ert hat smitta mig, men nu känner jag en oemotståndlig kallelse att hata denne man så som jag hatat det onda!... Vad kan göras?

ALICE.

Taktiken har han lärt mig! Trumma ihop hans fiender och söka bundsförvanter!

KURT.

Tänk, att han kunde leta reda på min hustru! Varför råkades icke de två för en mansålder sedan! Där hade blivit nappatag, så jorden skulle ha bävat!

ALICE.

Men nu ha själarne råkats... och de måste skiljas! Jag anar var hans sårbara punkt är, jag har länge misstänkt den...

KURT.

Vem är hans trognaste fiende här på ön?

ALICE.

Det är tygmästarn!

KURT.

Är det en hederlig karl?

ALICE.

Ja, det är det!... Och han vet vad jag... jag vet det också!... Han vet, vad styckjunkarn och kapten haft för sig!

KURT.

Vad de haft för sig?... Menar du?

ALICE.

Försnillningar!

KURT.

Det var ohyggligt! Nej, det vill jag inte vara med om att röra i!

ALICE.

Haha! Du kan icke slå en fiende!

KURT.

Jag har kunnat förr; men jag kan det icke mer!

ALICE.

Varför?

KURT.

Därför, att jag upptäckte... att rättvisa skipas ändå!

ALICE.

Vänta på det! Så har man tagit din son ifrån dig! Se på mina gråa hår... ja, känn så tjockt det är för övrigt!... Han ämnar gifta om sig och då är jag fri — att göra detsamma. — Jag är fri! Och om tio minuter skall han sitta därnere i arresten, därnere — Stampar i golvet. — därnere... och jag skall dansa på hans huvud, jag skall dansa Bojarernas intåg...

Gör några danssteg med händerna i sidan.

... Hahahaha! Och jag skall spela på pianot, så han skall höra't! Hamrar på pianot. Å! tornet öppnar sina portar och vakten med dragna sabeln ska inte vakta mig mera utan honom... melitamtamta melitalialej! Honom, honom, honom, ska han vakta!

KURT

har betraktat henne med rusiga blickar.

Alice! Är du en djävul, också?

ALICE

springer upp på en stol och tar ner lagerkransarne.

De här skall jag ha med mig vid avtåget... lagrarne vid triumfen! Och fladdrande band! Lite dammiga, men evigt gröna! — Som min ungdom! — Inte är jag gammal, Kurt!

KURT med lysande ögon.

Du är en djävul!

ALICE.

I lilla helvetet!... Hör på, nu gör jag toalett... — Löser upp håret. — klär mig på två minuter... går till tygmästarn på två minuter... och så, fästningen i luften!

KURT som förr.

Du är en djävul!

ALICE.

Det sa du alltid, när vi var barn, också! Minns du, när vi voro barn, och vi förlovade oss! Haha! Du var blyg, förstås...

KURT allvarsamt.

Alice!

ALICE.

Ja, det var du! Och det klädde dig. Ser du det finns råa kvinnor, som tycka om blyga karlar, och det... lär finnas blyga män, som tycka om råa kvinnor!... Du tyckte allt om mig lite då! Inte sant!

KURT.

Jag vet inte, var jag är hemma!

ALICE.

Hos en aktris, som har fria fasoner men eljes är ett utmärkt fruntimmer. Jaha! Men nu är jag fri, fri, fri!... Vänd dig bort, så byter jag liv!

Hon knäpper upp livet.

KURT

rusar fram, tar henne på sina armar, lyfter henne högt upp och biter henne på strupen, så att hon skriker. Därpå kastar han henne från sig på chäslongen och skyndar ut till vänster.

Samma dekoration på aftonen. Posten på batteriet synes fortfarande genom fondfönstren. Lagerkransarne hänga över en stolskarm. Taklampan tänd. Svag musik.

KAPTEN blek och hålögd, gråsprängd, klädd i en sliten släpuniform med ridstövlar, sitter vid skrivbordet och lägger patience. Han har glasögon på.

Entre-akts-musiken fortfar efter ridåns uppgång ända till ny person inträder.

Kapten lägger sin patience, men rycker till då och då samt tittar upp och lyss ängsligt.

Han synes icke få patiencen att gå ut, blir otålig och lägger ihop korten. Därpå går han till vänstra fönstret, öppnar det och kastar ut kortleken. Fönstret blir stående, men rister på hakarne.

Han går till skåpet, blir skrämd av det buller, som fönstret gör, så att han vänder sig om och ser efter vad det är! Tar fram tre mörka, fyrkantiga whisky-flaskor, betraktar dem noga — och kastar ut dem genom fönstret. Tar fram cigarrlådor, luktar i en, och kastar ut genom fönstret.

Därpå tar han av glasögonen, torkar dem och prövar hur han ser med dem. Så kastar han ut dem genom fönstret, snubblar mellan möblerna som om han såg illa, och tänder en kandelaber med sex ljus på chiffoniern. Får sikte på lagerkransarne, tar dem och går mot fönstret, men vänder om. Fattar pianoduken och sveper försiktigt om kransarne, tar knappnålar på skrivbordet och fäster igen hörnen samt lägger alltsammans på en stol. Går till pianot, slår med nävarne på tangenterna, stänger om klaviaturen och kastar nyckeln genom fönstret. Därpå tänder han ljusen på pianot! Går till ateniennen, tar hustruns porträtt, betraktar och

river sönder, kastar bitarne på golvet. Fönstret rister på hakarne och han blir skrämd ånyo.

Därpå, sedan han lugnat sig, tar han sonens och dotterns porträtt, kysser dem flyktigt och stoppar i bröstfickan. De övriga porträtten sopar han ner med armbågen, och skjuter i en hög med stöveln.

Därpå sätter han sig trött vid skrivbordet och tar sig åt hjärtat. Tänder skrivstaken och suckar; stirrar framför sig, som om han såg obehagliga syner ... Reser sig, och går till chiffoniern, öppnar klaffen och tar fram en brevbunt med blått sidenband, och kastar in i kakelugnen. Stänger chiffoniern. Nu knackar det i telegrafen ett enda tag och blir tyst. Kapten far tillsammans i dödsångest och blir stående med handen på hjärtat, lyssnande. Men då han intet mera hör från telegrafen, lyss han åt vänster dörr. Går dit och öppnar den, tar ett steg in, och kommer ut med en katt på armen och som han stryker på ryggen. Därpå går han ut till höger. Nu upphör musiken.

ALICE

in från fonden, promenadklädd med svart hår, hatt, handskar; ser förvånad omkring på de många ljusen.

KURT **in från vänster, nervös.**

ALICE.

Här ser ut som julafton!

KURT.

Nåå!

ALICE **räcker sin hand att kyssa.**

Tacka mig!

KURT **kysser handen motvilligt.**

ALICE.

Sex vittnen, varav fyra bergfasta. Anmälan har skett, och svaret kommer per telegraf hit — hit mitt in i fästningen!

KURT.

Jaså!

ALICE.

Säg tack i stället för jaså!

KURT.

Varför har han tänt så många ljus?

ALICE.

Därför, att han är mörkrädd förstås!... Se på telegrafen! Ser han inte ut som handtaget på en kaffekvarn — jag mal, jag mal, och bönorna krasa som när man drar ut tänder...

KURT.

Vad har han gjort här i rummet?

ALICE.

Det ser ut som om han ämnade flytta! Dit ner, ska du flytta!

KURT.

Alice, inte så! Jag tycker det är bedrövligt... Han var min vän i ungdomen, och visade mig välvilja mången gång, när jag hade det svårt... Det är synd om honom!

ALICE.

Än om mig då, som intet ont gjort, och som fått offra min bana för det där monstret!

KURT.

Hur var det med banan? Var den så lysande?

ALICE ursinnig.

Vad säger du för slag? Vet du, vem jag är, vem jag varit?

KURT.

Seså! Seså!

ALICE.

Börjar du också, redan?

KURT.

Redan?

ALICE

flyger Kurt om halsen, och kysser honom.

KURT

tar henne på armarne och biter henne i halsen, så att hon skriker.

ALICE.

Du biter mig!

KURT utom sig.

Ja, jag vill bita dig i strupen och suga ditt blod som en lokatt! Du har väckt vilddjuret hos mig, som jag i åratal sökt döda med försakelser och självplågerier. Jag kom och jag trodde mig vara en bit bättre än ni, men nu är jag den uslaste! Sen jag fick se dig — i hela din rysliga nakenhet, sedan min lidelse förvände synen på mig, känner jag hela det ondas styrka; det fula blev skönt, det goda blir fult och svagt!... Kom, skall jag kväva dig... med en kyss! Han omfamnar henne.

ALICE visar vänstra handen.

Ser du märket efter bojan, som du löste. Jag var trälinnan och är frigiven!...

KURT.

Men jag skall binda dig...

ALICE.

Du?

KURT.

Jag!

ALICE.

Jag trodde ett ögonblick att, du var...

KURT.

Läsare?

ALICE.

Ja, du snackade om syndafallet...

KURT.

Gjorde jag?

ALICE.

Och jag trodde du kom för att predika...

KURT.

Trodde du?... Om en timme äro vi i stan! Då skall du se vem jag är...

ALICE.

Så gå vi på teatern i afton för att visa oss! Det är han, som får skammen, om jag rymmer, förstår du det?

KURT.

Jag börjar förstå, och det är inte nog med fängelse...

ALICE.

Nej, det är icke nog! Det skall vara skam också!

KURT.

En underlig värld! Du begår den skamliga gärningen, och han får bära skammen!

ALICE.

När världen är så dum!

KURT.

Det är som om dessa fängelsemurar supit i sig alla brottslingarnes dåligheter, och man behöver bara andas här för att få't i sig! Du tänkte på teatern och supén, förmodar jag! Jag tänkte på min son!

ALICE

slår honom på munnen med handsken.

Stofil!

KURT

lyfter handen för att slå Alice en örfil.

ALICE ryggar.

Tout beau!

KURT.

Förlåt mig!

ALICE.

På knä, ja!

KURT faller på knä.

ALICE.

På ditt ansikte!

KURT med pannan mot golvet.

ALICE.

Kyss min fot!

KURT kysser foten.

ALICE.

Och gör aldrig om det där!... Opp!

KURT reser sig.

Vart har jag kommit? Var är jag?

ALICE.

Det vet du!

KURT ser sig omkring med fasa.

Jag tror nästan...

KAPTEN
in från höger, eländig, stödd på en käpp.

Får jag tala vid Kurt? Ensam!

ALICE.

Är det om det fria avtåget?

KAPTEN sätter sig vid sybordet.

Vill Kurt vara snäll sitta hos mig en stund? Och vill Alice skänka oss ett ögonblicks... ro?

ALICE.

Vad är det nu då?... Nya signaler! Till Kurt. Var så god och sitt ner!

KURT sätter sig motvilligt.

ALICE.

Och lyssna till ålderdomens och visdomens ord... Skulle det komma telegram... så stöt på mig!

Ut till vänster.

KAPTEN värdigt, efter en paus.

Har du förstått ett mänskoöde som mitt, som vårt?

KURT.

Nej, lika litet som jag förstått mitt!

KAPTEN.

Vad är då meningen med detta sammelsurium?

KURT.

I mina bättre ögonblick har jag trott, att det just var meningen, att vi icke skulle få veta meningen och ändock böja oss...

KAPTEN.

Böja oss! Utan en fast punkt utanför mig, kan jag icke böja mig.

KURT.

Alldeles riktigt, men du som matematiker skall väl kunna söka den obekanta punkten, när du har flere bekanta givna...

KAPTEN.

Jag har sökt den, och — jag har icke funnit den!

KURT.

Då har du räknat fel, börja om igen!

KAPTEN.

Jag ska börja om!... Säg, var har du fått din resignation ifrån?

KURT.

Det har jag ingen kvar. Överskatta mig inte!

KAPTEN.

Som du kanske märkt har jag förstått livets konst som så: eliminera! Det är, stryk över och gå vidare. Jag gjorde mig tidigt en säck, som jag stoppade förödmjukelserna i och när den blev full, kastade jag den i sjön! — Jag tror ingen människa har lidit så mycket förödmjukelser som jag. Men när jag strök ut dem och gick förbi, så existerade de icke längre!

KURT.

Jag har märkt, hur du diktat ditt liv och diktat din omgivning!

KAPTEN.

Hur skulle jag kunnat leva eljes? Hur skulle jag stått ut!

Tar sig åt hjärtat.

KURT.

Hur är det med dig?

KAPTEN.

Dåligt! Paus. Så kommer ett ögonblick då förmågan att dikta, du kallar, upphör. Och då framstår verkligheten i hela sin nakenhet!... Det är förfärligt!

Nu talar han med gammalmans gråt i rösten och hängande underkäke.

Ser du, min kära vän...

Behärskar sig och talar med vanlig röst.

Förlåt!... När jag nyss var i staden och talade vid läkarn — Med gråten igen. — så sa han att jag var bruten... — Med vanlig röst. — och att jag inte kunde leva länge!

KURT.

Sa han det?

KAPTEN.

Ja, det sa han!

KURT.

Det var inte sant då?

KAPTEN.

Vilket? Jaså... nej, det var inte sant!

Paus.

KURT.

Var inte det andra sant heller då?

KAPTEN.

Vilket, sa min bror?

KURT.

Om, att min son skulle vara hitkommenderad som volontär!

KAPTEN.

Det har jag aldrig hört talas om.

KURT.

Vet du, att din förmåga att stryka ut dina egna ogärningar är gränslös!

KAPTEN.

Jag förstår inte, vad min bror säger!

KURT.

Då är du slut!

KAPTEN.

Ja, mycket är inte kvar!

KURT.

Hör du, kanske du inte inlagt om den för din hustru vanärande skilsmässan?

KAPTEN.

Skilsmässan! Nej, det har jag inte hört!

KURT reser sig.

Vill du erkänna, att du ljugit då?

KAPTEN.

Min broder begagnar så starka ord! Vi behöva alla överseende!

KURT.

Du har insett det?

KAPTEN bestämt, med klar röst.

Ja, jag har insett det!... Förlåt mig därför Kurt! Förlåt allt!

KURT.

Det var ett manligt ord! — Men jag har ingenting att förlåta dig! Och jag är icke den man du tror mig vara, nu längre! Allra minst den som är värdig mottaga dina bekännelser!

KAPTEN med klar röst.

Livet var så underligt! Så motigt, så elakt, alltifrån barndomen... och människorna så elaka, så jag blev elak också...

KURT
går på golvet, orolig och ser på telegrafen.

KAPTEN.

Vad ser du på?

KURT.

Kan man avstänga en telegraf?

KAPTEN.

Nej, inte gärna!

KURT med stigande oro.

Vem är styckjunkar Östberg?

KAPTEN.

Det är en hederlig karl, lite köpman förstås!

KURT.

Vem är tygmästarn då?

KAPTEN.

Han är min fiende, visserligen, men jag kan inte ont säga om honom.

KURT
ser ut genom fönstret där en lykta synes röra sig.

Vad göra de med lyktan ute på batteriet?

KAPTEN.

Är det en lykta?

KURT.

Ja, och folk som rör sig!

KAPTEN.

Det är väl en handräckning, vi kallar!

KURT.

Vad är det?

KAPTEN.

Några man och en konstapel! Det är väl någon stackare, som ska sättas in!

KURT.

Å!

Paus.

KAPTEN.

Nu, när du känner Alice, vad tycker du om henne?

KURT.

Det kan jag inte säga... Jag förstår mig inte på människor alls! Hon är mig lika oförklarlig som du och som jag själv! Jag börjar nämligen komma till den åldern, då visdomen erkänner: jag vet ingenting, jag förstår ingenting! — Men när jag ser en handling, vill jag gärna veta dess grund... Varför knuffade du henne i sjön?

KAPTEN.

Jag vet inte! Det föreföll mig bara helt naturligt, när hon stod på bryggan, att hon skulle i.

KURT.

Har du aldrig ångrat det?

KAPTEN.

Aldrig!

KURT.

Det är underligt!

KAPTEN.

Ja, visst är det! Så underligt, att jag inte tror det är jag, som begått en så låg handling!

KURT.

Har du inte trott hon skulle hämnas?

KAPTEN.

Det har hon väl gjort tillräckligt, och det finner jag lika naturligt!

KURT.

Hur har du så snart kommit till denna cyniska resignation?

KAPTEN.

Sen jag såg döden i ögat har livet visat sig under en annan synvinkel... Hör du, om du skulle dömma mellan Alice och mig, vem skulle du ge rätt?

KURT.

Ingen! Men åt er båda mitt oändliga medlidande, kanske lite mer åt dig!

KAPTEN.

Giv mig din hand, Kurt!

KURT

räcker ena handen, och lägger den andra på Kaptens axel.

Gamle vän!

ALICE
in från vänster, hon bär nu parasoll.

Nej, så förtroligt! Hå, den vänskapen!... Har inte telegrammet kommit?

KURT kallt.

Nej!

ALICE.

Detta dröjsmål gör mig otålig, och när jag blir otålig, så skyndar jag på situationen!... Se här, Kurt, nu ger jag honom sista skottet! Och nu stupar han!... Först laddar jag — jag kan gevärsläran jag, den berömda gevärsläran som inte såldes i fem tusen exemplar... och så lägger jag an, fyr!

Hon siktar med parasollen.

Hur mår din nya fru? Den där unga, sköna, okända. Det vet du inte! Men jag vet hur min älskare mår!

Hon tar Kurt om halsen och kysser honom, han stöter henne ifrån sig.

Han mår väl, men han är blyg ännu!... Dig usling, som jag aldrig älskat, du som var för högfärdig att bli svartsjuk, du kunde aldrig se hur jag nu drog dig vid näsan!

KAPTEN
drar sabeln och störtar huggande efter henne, men han träffar endast möblèrna.

ALICE.

Hjälp! Hjälp!

KURT står orörlig.

KAPTEN
faller med sabeln i handen.

Judit! Hämna mig!

ALICE.

Hurra! Han dog!

KURT drar sig mot fonddörren.

KAPTEN reser sig.

Inte än!

Sticker in sabeln, och går att sätta sig i länstolen vid sybordet.

Judit! Judit!

ALICE går mot Kurt.

Nu går jag — med dig!

KURT

stöter henne ifrån sig så att hon faller på knä.

Gå till avgrunden, varifrån du kommit — Farväl för alltid! Går.

KAPTEN.

Gå inte ifrån mig, Kurt, hon dödar mig!

ALICE.

Kurt! Övergiv mig icke, övergiv oss icke!

KURT.

Farväl! Går.

*

ALICE sadlar om.

Vilken usling! Det är en vän för dig!

KAPTEN milt.

Förlåt mig, Alice, och kom hit! Kom fort!

ALICE till Kapten.

Det var den största usling och hycklare jag i mitt liv har råkat! — Vet du, du är en man i alla fall!

KAPTEN.

Alice, hör på!... Jag kan inte leva länge!

ALICE.

Såå?

KAPTEN.

Läkaren har sagt det!

ALICE.

Då var det osant det andra också?

KAPTEN.

Ja!

ALICE *utom sig.*

Å! Vad har jag gjort?...

KAPTEN.

Allt kan hjälpas!

ALICE.

Nej! Det är ohjälpligt!

KAPTEN.

Ingenting är ohjälpligt, bara man stryker över det och går vidare!

ALICE.

Men telegrammet! Telegrammet!

KAPTEN.

Vilket telegram?

ALICE *på knä invid Kapten.*

Äro vi förkastade? Skulle detta ske! Jag har ju sprängt mig, oss i luften! Varför skulle du narras! Och varför skulle denna man komma och fresta mig!... Vi äro förlorade! Allt vore hjälpt, allt vore förlåtet med din storsinthet.

KAPTEN.

Vad är det, som icke kan förlåtas? Vad har jag icke förlåtit dig?

ALICE.

Du har rätt... men det kan icke hjälpas!

KAPTEN.

Jag kan icke gissa, trots det att jag känner din uppfinningsförmåga i elakheter...

ALICE.

O, om jag kom ifrån det! Om jag kom ifrån det, skulle jag vårda dig... Edgar, jag skulle älska dig!

KAPTEN.

Hör nu på! Var är jag hemma?

ALICE.

Tror du ingen kan hjälpa oss... ja, ingen människa kan det!

KAPTEN.

Vem skulle då kunna?

ALICE ser Kapten i ögonen.

Jag vet inte!... Tänk! Vad skall bli av barnen med ett vanärat namn...?

KAPTEN.

Har du vanärat namnet?

ALICE.

Inte jag! Inte jag!... Och så måste de lämna skolan! Och när de komma ut i livet, så bli de ensamma som vi, och elaka som vi! — Då råkade du inte heller Judit, förstår jag nu?

KAPTEN.

Nej! Men stryk över det!

Telegrafen knackar. Alice flyger upp.

ALICE skriker.

Nu är olyckan över oss! Till Kapten. Hör inte på't!

KAPTEN lugnt.

Jag skall inte höra på't, älskade barn, lugna dig!...

ALICE

står vid telegrafen och höjer sig på tå för att se ut genom fönstret.

Hör inte! Hör inte!

KAPTEN håller för öronen.

Jag håller för öronen, Lisa, mitt barn!

ALICE

på knä med sträckta händer.

Gud, hjälp oss! — Handräckningen kommer... Storgråtande. Gud i himmelen!

Hon förefaller röra läpparne som till en tyst bön.

Telegrafen knackar ännu litet, och en lång pappersremsa har krupit fram, så blir det åter tyst.

ALICE

reser sig, river av pappersremsan och läser tyst. Därpå kastar hon en blick mot höjden, går fram och kysser Kapten på pannan.

Det är överståndet! — Det var ingenting!

Sätter sig i den andra stolen och gråter häftigt i näsduken.

KAPTEN.

Vad har du för hemligheter, där?

ALICE.

Fråga inte! Det är över nu!

KAPTEN.

Som du vill, mitt barn!

ALICE.

Så skulle du icke sagt för tre dagar sedan, vad kommer det?

KAPTEN.

Jo, min vän! När jag föll första gången, så var jag över ett stycke på andra sidan graven. Vad jag såg har jag glömt, men intrycket blev kvar!

ALICE.

Vad var det?

KAPTEN.

Hoppet — om ett bättre!

ALICE.

Ett bättre?

KAPTEN.

Ja, att detta skulle vara livet självt, det har jag egentligen aldrig trott... detta är döden! eller något ändå sämre...

ALICE.

Och vi...

KAPTEN.

Hade troligen till uppgift att pina varann... så förefaller det!

ALICE.

Ha vi pinat varann nog?

KAPTEN.

Ja, jag tror det! Och huserat sen! Ser sig omkring. Ska vi städa efter oss? Och göra rent?

ALICE reser sig.

Ja, om det är möjligt!

KAPTEN ser sig omkring i rummet.

Det går inte på en dag! Det gör det inte!

ALICE.

På två, då! Många dagar!

KAPTEN.

Låt oss hoppas det!...

Paus.

KAPTEN sätter sig igen.

Alltså kom du inte lös denna gången! Men så fick du inte heller mig fast!

ALICE häpen.

KAPTEN.

Ja, jag visste, att du ville ha mig i fängelse, men det stryker jag över!... Du har väl gjort värre saker än så...

ALICE svarslös.

KAPTEN.

Och jag var oskyldig till försnillningen!

ALICE.

Och nu är meningen, att jag skall bli din sjuksköterska?

KAPTEN.

Om du vill!

ALICE.

Vad skall jag eljes ta mig till?

KAPTEN.

Jag vet inte!

ALICE sätter sig slö, förtvivlad.

Detta är ju de eviga kvalen! Finns då intet slut?

KAPTEN.

Jo, om vi ge oss till tåls! Kanske när döden kommer, börjar livet.

ALICE.

Om så vore!

Paus.

KAPTEN.

Du tror att Kurt var en hycklare?

ALICE.

Ja, visst tror jag det!

KAPTEN.

Det tror jag inte! Men alla som komma i vår närhet bli onda, och går sin väg... Kurt var svag, och det onda är starkt! Paus. Tänk vad livet är banalt numera! Förr slog man, nu hyttar man bara! — Jag är nästan säker, att vi om tre månader hålla silverbröllop... med Kurt som giftoman!... och doktorn och Gerda är med... Tygmästarn håller talet och styckjunkaren anför hurraropen! Känner jag översten rätt, så bjuder han sig själv! — Ja du skrattar! Men minns du Adolfs silverbröllop... han på fältjägarne! Silverbruden måste bära ringen på höger hand emedan brudgummen vid ett ömt tillfälle huggit dän vänstra ringfingret med en fascinkniv.

ALICE
håller näsduken för munnen för att betvinga ett skratt.

KAPTEN.

Gråter du? — Nej, jag tror du skrattar! — Ja, barn, vi gråta endels, och skratta endels! Vilket som är rättast... fråga inte mig!... Jag läste häromdagen i en tidning, att en man — hade varit skild sju gånger, följaktligen gift sju gånger... slutligen rymde han vid fyllda nittiåtta år, och gifte om sig med sin första fru! Det är kärleken!... Om livet är allvar eller bara drift, blir jag inte slug på! När det är skämt kan det vara pinsammast, och allvaret är egentligen behagligast och lugnast... Men när man slutligen håller sig allvarsam, så kommer det någon och driver med en! Exempel, Kurt!... Vill du ha silverbröllopet?

ALICE tyst.

KAPTEN.

Säg ja, du! — De kommer att skratta åt oss, men vad gör det! Vi skratta med, eller hålla oss allvarsamma, allt som det faller sig!

ALICE.

Ja, må ske!

KAPTEN allvarligt.

Alltså silverbröllop!... Reser sig. Stryka över, och gå vidare! — Alltså, låt oss gå vidare!

ANDRA DELEN

PERSONER.

Edgar.
Alice.
Kurt.
Allan, Kurts son.
Judit, Edgars dotter.
Löjtnanten.

SCENERI.

En oval salong i vitt och guld. Fondväggen är genombruten med glasdörrar, som äro öppna så att man ser trädgårdsterrassen utanför, med stenkolonnbalustrad och blåvita fajanskrukor med petunior och charlakanspelargonier. Denna terrass är allmän promenad. I fonden bakom synes strandbatteriet med en postande artillerist; i fjärran öppna havet.

I salongen står till vänster en förgylld soffa med bord och stolar. Till höger en flygel, ett skrivbord och en cheminée.

I förgrunden en amerikansk vilstol.

Vid skrivbordet står en ståndarlampa av koppar, med vidfästat bord.

På väggarne diverse äldre oljemålningar.

ALLAN sitter vid skrivbordet och räknar, JUDIT kommer i fonddörren, sommarklädd, kort klädning, fläta på ryggen, hatten i ena hand, tennisracketten i den andra. Hon stannar i dörren. Allan reser sig, allvarlig och aktningsfull.

JUDIT allvarligt men vänligt.

Varför kommer du inte på tennis?

ALLAN blyg, bekämpar sin rörelse.

Jag är så upptagen...

JUDIT.

Såg du inte att jag ställt cykeln mot eken och inte från eken?

ALLAN.

Jo, det såg jag!

JUDIT.

Nå, vad betyder det?

ALLAN.

Det betyder... att du vill att jag skall komma och spela tennis... men, mina plikter... jag har problem att lösa... och din far är en ganska sträng lärare...

JUDIT.

Tycker du om honom?

ALLAN.

Ja, det gör jag! Han intresserar sig för alla sina lärjungar...

JUDIT.

Han intresserar sig för alla och för allting. — Vill du komma?

ALLAN.

Nog vet du, att, jag vill — men jag bör icke!

JUDIT.

Jag skall begära permission hos pappa!

ALLAN.

Gör det icke! Då skall man bara tala på det!

JUDIT.

Tror du inte jag rår på honom! Han vill det jag vill!

ALLAN.

Det är väl därför att du är så hård — ja!

JUDIT.

Det skulle du vara med!

ALLAN.

Jag är inte av vargsläkt!

JUDIT.

Då blir du fåret!

ALLAN.

Hellre det!

JUDIT.

Säg, varför du icke vill komma på tennis?

ALLAN.

Det vet du?...

JUDIT.

Säg ändå!... Löjtnanten...

ALLAN.

Ja, du bryr dig inte en smul om mig, men du har inte roligt med löjtnanten om inte jag är närvarande och du får se mig pinas!

JUDIT.

Är jag så grym? Det visste jag inte!

ALLAN.

Nu vet du det!

JUDIT.

Då ska jag bättra mig, för jag vill inte vara grym, jag vill inte vara dålig... i dina ögon.

ALLAN.

Det säger du bara för att få härska över mig! Jag är redan din slav, men det är du inte nöjd med, slaven skall pinas och kastas för vilddjuren!... Du har ju redan den andra i dina klor, vad vill du med mig, då? Låt mig gå min väg, och gå du din!

JUDIT.

Visar du bort mig?

ALLAN svarar icke.

JUDIT.

Så går jag! — Som sysslingar måste vi råkas då och då, men jag ska inte besvära dig!

ALLAN
sätter sig vid bordet och räknar igen.

JUDIT
i stället för att gå, träder fram, och nalkas småningom bordet, där Allan sitter.

Var inte rädd, jag skall straxt gå... Jag ville bara se, hur karantänsmästaren har det... Ser sig omkring. Vitt och guld! — Flygel, av Bechstein! — Joo! — Vi sitta kvar i fästningstornet sedan pappa blev pensionerad... tornet, där mamma suttit i tjugufem år... och vi sitta på nåder ändå! Ni är rika, ni...

ALLAN lugnt.

Vi äro inte rika!

JUDIT.

Du säger det, men du är alltid så fint klädd — för resten vad du har på dig, så klär det dig!... Hör du vad jag säger? Nalkas.

ALLAN undergivet.

Jag hör.

JUDIT.

Hur kan du höra, när du sitter och räknar, eller vad du gör?

ALLAN.

Jag hör inte med ögonen, jag!

JUDIT.

Dina ögon, ja!... Har du sett dem i en spegel...

ALLAN.

Gå din väg!

JUDIT.

Du föraktar mig, du!...

ALLAN.

Jag tänker inte alls på dig, kära du!

JUDIT kommer närmare.

Arkimedes, sitter och räknar, när soldaten kommer och sticker ner honom!

Rör i hans papper med racketten.

ALLAN.

Rör inte mina papper!

JUDIT.

Så sa Arkimedes också!... Nu inbillar du dig någonting, förstås! Du tror jag inte kan leva utan dig...

ALLAN.

Varför kan du inte lämna mig i fred?

JUDIT.

Var artig, så skall jag hjälpa dig i examen...

ALLAN.

Du?

JUDIT.

Ja, jag känner examinatorerna...

ALLAN strängt.

Än sedan?

JUDIT.

Vet du inte, att man bör ha medhåll hos sina lärare?

ALLAN.

Menar du din far och löjtnanten?

JUDIT.

Och översten!

ALLAN.

Och så menar du att med ditt beskydd skulle jag komma ifrån arbetet?

JUDIT.

Du är en dålig översättare...

ALLAN.

Av ett dåligt original...

JUDIT.

Skäms!

ALLAN.

Det gör jag på dina vägnar, och egna! — Jag skäms, att jag hört på dig!... Varför går du inte?

JUDIT.

Därför jag vet, att du värderar mitt sällskap. — Ja, du finner alltid vägen under mitt fönster! Du har alltid ärende till stan på samma båt som jag, du kan inte fara ut och segla, utan att jag skall sköta förskotet.

ALLAN blygt.

Inte säger en ung flicka sådant!

JUDIT.

Menar du, att jag är ett barn?

ALLAN.

Ibland är du ett gott barn, ibland en ond kvinna! Mig tycks du ha utvalt till ditt får.

JUDIT.

Du är ett får, och därför skall jag beskydda dig!

ALLAN reser sig.

Vargen är allt en dålig fårvaktare!... Du vill äta mig... det är nog hemligheten! Du vill pantsätta dina vackra ögon för att kunna lösa till dig mitt huvud.

JUDIT.

Å, har du sett på mina ögon? Inte trodde jag du var så modig!

ALLAN

samlar sina papper för att gå till höger.

JUDIT ställer sig för dörren.

ALLAN.

Gå ur min väg, eller...

JUDIT.

Eller?

ALLAN.

Om du vore en pojke, pah! Men nu är du en flicka!

JUDIT.

Vad så?

ALLAN.

Om du ägde ett spår av stolthet skulle du ha gått, då du kan betrakta dig som utkörd!

JUDIT.

De ska du få igen!

ALLAN.

Jag tror dig!

JUDIT går åt fonden ursinnig.

De — ska — du — få igen! Ut.

*

KURT in från vänster.

Vart ska du hän Allan?

ALLAN.

Är det du?

KURT.

Vem var det som gick så häftigt... så buskarna darrade?

ALLAN.

Det var Judit!

KURT.

Hon är litet häftig, men det är en bra flicka!

ALLAN.

När en flicka är elak och rå, så sägs hon alltid vara en bra flicka!

KURT.

Du ska inte vara så sträng, Allan!... Är du inte nöjd med dina nya släktingar?

ALLAN.

Farbror Edgar tycker jag om...

KURT.

Ja, han har många goda sidor... Än dina andra lärare? Löjtnanten till exempel?

ALLAN.

Han är så ojämn! Ibland tycks han ha något agg till mig.

KURT.

Ånej!... Du går och »tycker» om människorna. Reflektera inte, utan sköt ditt, var korrekt och låt de andra ha sitt jobb!

ALLAN.

Ja, så gör jag, men... jag får inte vara i fred! De drar en in... alldeles som bläckfiskarne nere vid bryggan... de bitas inte, men röra upp en virvel som suger...

KURT vänligt.

Du har anlag för svårmod, tror jag! Trivs du inte här hos mig? Saknar du något?

ALLAN.

Jag har aldrig haft så goda dagar, men... det är något här, som kväver mig!

KURT.

Här vid havet? Tycker du inte om havet?

ALLAN.

Jo, öppna havet! Men i stränderna är det snärjgräs, bläckfiskar, maneter, nässeldjur eller vad de kallas!

KURT.

Du ska inte sitta inne så mycket! Gå ut och spela tennis!

ALLAN.

De roar mig inte!

KURT.

Du är ond på Judit, förstår jag!

ALLAN.

Judit?

KURT.

Du är så kinkig på människor, det får man inte vara, för då blir man ensam!

ALLAN.

Jag är inte kinkig, men... Det käns som jag vore underst i en vedtrave... och måste vänta min tur för att komma med i elden... det trycker, det trycker allt som är ovanpå...

KURT.

Vänta tills din tur kommer! Traven minskas...

ALLAN.

Ja, men så långsamt, så långsamt!... Å! Jag ligger och möglar under tiden!

KURT.

Det är inte roligt vara ung! Och ändå avundas man er!

ALLAN.

Gör man? Vill du byta?

KURT.

Nej, tack!

ALLAN.

Vet du vad det värsta är? Det är att sitta och tiga, när de gamla pratar strunt... Jag vet, att jag har bättre reda på en sak än de... och ändå måste jag tiga! Ja förlåt, jag räknar inte dig bland de gamla!

KURT.

Varför inte de då?

ALLAN.

Kanske därför, att vi egentligen gjort bekantskap nu först...

KURT.

Och emedan... Du fick andra begrepp om mig då!

ALLAN.

Ja!

KURT.

Jag förmodar att de åren vi voro skilda du icke alltid hyste de vänligaste känslor mot mig?

ALLAN.

Nej!

KURT.

Såg du nånsin ett porträtt av mig?

ALLAN.

Ett enda, och det var mycket ofördelaktigt!

KURT.

Och gammalt?

ALLAN.

Ja!

KURT.

För tio år sedan blev jag gråhårig på en natt... Det har gått bort sedan av sig självt... Låt oss tala om annat! Se där kommer din tant! Min kusin! Vad tycker du om henne?

ALLAN.

Det vill jag inte säga!

KURT.

Då skall inte jag fråga!

ALICE
in i en ljusaste sommarpromenaddräkt med parasoll.

God morgon, Kurt!

Ger en blick som skall betyda, att Allan bör gå ut.

KURT till Allan.

Lämna oss!

ALLAN går till höger.

ALICE
sätter sig på soffan till vänster.

KURT på en stol bredvid.

*

ALICE brydd.

Han kommer straxt efter, så du behöver inte vara generad!

KURT.

Varför skulle jag vara det?

ALICE.

Med dina stränga begrepp...

KURT.

Mot mig själv, ja!

ALICE.

Javäl!... Jag glömde mig en gång, då jag i dig såg befriaren, men du behöll sinnesnärvaron... och därför ha vi rätt att glömma — det som aldrig varit!

KURT.

Glöm då!

ALICE.

Emellertid... jag tror inte att han glömt...

KURT.

Du menar den natten han föll av hjärtkrampen... och då du jubilerade för tidigt, troende, att han var död?

ALICE.

Ja!... Sedan har han kommit sig, men då han upphörde dricka, lärde han tiga, och nu är han fruktansvärd. Han har något för sig, som jag icke fattar...

KURT.

Alice, din man är en beskedlig tok, som visar mig idel vänlighet...

ALICE.

Akta dig för hans vänligheter! Jag känner dem!

KURT.

Så, så!

ALICE.

Han har således förblindat dig, också!... Ser du inte faran, märker du icke snarorna?

KURT.

Nej!

ALICE.

Då är du dömd till undergång!

KURT.

Å, bevare oss!

ALICE.

Tänk, jag sitter och ser hur olyckan kryper på dig som en katt... jag pekar på'n, men du kan icke se den!

KURT.

Allan med sina oförvillade blickar kan icke heller se den! Han ser bara Judit för övrigt, och det är ju alltid en underpant på gott förhållande.

ALICE.

Känner du Judit?

KURT.

En liten kokett unge med fläta på ryggen och lite för korta kjolar...

ALICE.

Just det! Men jag såg henne utklädd häromdagen i långa kjolar... och då var det en ung dam... icke så ung ändå, när håret lades upp!

KURT.

Hon är lite försigkommen, medger jag!

ALICE.

Och hon leker med Allan!

KURT.

Det går an, så länge det är lek.

ALICE.

Jaså, det går an!... Nu kommer Edgar straxt, han sätter sig i vilstolen — den älskar han med passion, så att han kunde stjäla den.

KURT.

Han ska få den!

ALICE.

Låt honom sitta där, så stanna vi här. Och när han talar — han är pratsjuk om morgnarne — när han talar betydelselösa saker, så skall jag översätta dem för dig!...

KURT.

Ack, du är för klok, för klok, kära Alice! Vad skulle jag ha att frukta, så länge jag sköter min karantän oklanderligt, och eljes uppför mig anständigt?

ALICE.

Du tror på rättvisa och heder och allt det där.

KURT.

Ja, och det har erfarenheten lärt mig. Det var en gång jag trodde på motsatsen... Det stod mig dyrt!

ALICE.

Nu kommer han!...

KURT.

Jag har aldrig sett dig rädd förr!

ALICE.

Mitt mod var bara oförstånd om faran!

KURT.

Faran?... Du börjar skrämma mig snart!

ALICE.

Ack, om jag kunde't... Där!

*

KAPTEN

in från fonden, civil, i svart knäppt redingote, uniformsmössa, käpp med silverkrycka. Han hälsar med en nickning och går att sätta sig i vilstolen.

ALICE till Kurt.

Låt'en tala först!

KAPTEN.

Det är en syperb stol du har, min kära Kurt! Alldeles syperb!

KURT.

Du ska få'n till skänks, om du vill ta emot den!

KAPTEN.

Det var inte min mening...

KURT.

Men det är min uppriktiga! Hur mycket har jag icke fått av dig?

KAPTEN med svada.

Å prat!... Och när jag sitter här, ser jag ut över hela ön, över alla promenaderna, jag ser alla människorna på deras verandor, alla skepp som gå på havet och komma in och komma ut... Du har verkligen råkat få den bästa biten av denna ö, som icke är de lycksaliges åtminstone. Eller hur Alice?... Ja, den kallas »lilla helvetet», och här har Kurt byggt sig ett paradis, utan Eva förstås, för när hon kom, var det slut med paradiset! Hör du? Vet du, att det här varit ett kungligt jaktslott?

KURT.

Jag har hört sägas det!

KAPTEN.

Du bor kungligt, du, men skam, till sägandes, det har du mig att tacka för!

ALICE till Kurt.

Seså, nu vill han stjäla dig!

KURT.

Jag har mycket att tacka dig för!

KAPTEN.

Å strunt! — Hör du, har du fått vinlådorna?

KURT.

Ja!

KAPTEN.

Och du är nöjd?

KURT.

Mycket nöjd, du kan hälsa din furnissör och säga honom det!

KAPTEN.

Han ger alltid prima varor...

ALICE till Kurt.

För sekunda pris, och du får betala skillnaden...

KAPTEN.

Vad sa Alice?

ALICE.

Jag? Ingenting!

KAPTEN.

Ja! När denna karantänplats inrättades, så var jag betänkt på att söka den... och till den ändan studerade jag karantänväsendet.

ALICE till Kurt.

Det ljuger han!

KAPTEN skroderar.

De föråldrade idéer rörande desinfektionsväsendet, som styrelsen hyllade, delades icke av mig! Jag stod nämligen på neptunisternas sida — vi kallade dem så, emedan de framhålla vattenmetoden...

KURT.

Förlåt! Jag minns säkert, att det var jag, som predikade vattnet, och du elden den gången.

KAPTEN.

Jag? Å prat!

ALICE högt.

Jo, det minns jag också!

KAPTEN.

Du?...

KURT.

Jag minns det så mycket mer...

KAPTEN avbiter.

Det kan ju hända, men det är detsamma! Höjer rösten. Emellertid... nu ha vi kommit därhän, att ett nytt sakernas tillstånd...

Till Kurt som vill avbryta.

... tyst nu!... har inträtt... och karantänväsendet står i begrepp att ta ett jättesteg framåt.

KURT.

Apropos! Vet du vem som skriver de där dumma artiklarna i tidskriften?

KAPTEN rodnar.

Det vet jag inte, men varför kallar du dem för dumma!

ALICE till Kurt.

Pass opp! Det är han, som skrivit dem!

KURT till Alice.

Han?... Till Kapten. Mindre förståndiga då?

KAPTEN.

Inte kan du bedöma det!

ALICE.

Är det meningen att gräla?

KURT.

Ånej!

KAPTEN.

Det är svårt att hålla sämja här på ön, men vi borde föregå med gott exempel...

KURT.

Ja, kan du förklara mig detta! När jag kom hit, blev jag strax vän med alla myndigheterna, och auditören särskilt blev min förtrogne, så förtrogen man kan bli vid vår ålder. Nåväl, efter en tids förlopp — det var strax efter ditt tillfrisknande — börjar den ena efter den andra visa mig köld, och i går undvek auditören mig på promenaden. Jag kan inte säga hur det smärtade mig.

KAPTEN tiger.

KURT.

Har du också märkt någon avoghet mot dig?

KAPTEN.

Nej, tvärtom!

ALICE till Kurt.

Förstår du inte, att han har stulit dina vänner!

KURT till Kapten.

Jag undrade, om det kunde vara den där nya aktieteckningen jag vägrade gå med på!

KAPTEN.

Nej, nej! Men kan du säga, varför du inte ville teckna?

KURT.

Därför att jag redan placerat mina små besparingar i er sodafabrik! Och även därför att en ny teckning betyder att de gamla aktierna äro skrala.

KAPTEN tankspridd.

Det var en syperb lampa du har! V a r har du fått den?

KURT.

I stan förstås.

ALICE till Kurt.

Akta din lampa, du!

KURT till Kapten.

Du ska inte tro, att jag är otacksam eller misstrogen, Edgar.

KAPTEN.

Ja, men det röjer icke förtroende att du vill dra dig ur en affär som du varit med om att starta.

KURT.

Kära du, vanlig försiktighet bjuder ju att man i tid söker rädda sig och sitt!

KAPTEN.

Rädda? Är det någon fara å färde? Tänker man bestjäla dig?

KURT.

Varför så hårda ord?

KAPTEN.

Var du icke belåten, när jag hjälpte dig placera ditt kapital på 6 procent?

KURT.

Jo, jag var tacksam till och med!

KAPTEN.

Du är icke tacksam — det är inte din natur, men det rår du inte för!

ALICE till Kurt.

Hör på honom!

KURT.

Min natur är nog så bristfällig och min strid mot densamma är tämligen misslyckad, men jag erkänner förbindelser...

KAPTEN.

Visa det då!

Sträcker ut handen och tar en tidning åt sig.

Se, vad står det här?... En annons! Läser. Medicinalrådet är död!

ALICE till Kurt.

Nu spekulerar han redan i liket.

KAPTEN liksom för sig.

Detta kommer att medföra vissa... förändringar...

KURT.

I vad avseende?

KAPTEN reser sig.

Vi få väl se!

ALICE till Kapten.

Vart skall du gå?

KAPTEN.

Jag tror jag måste in till stan!...

Får se ett brevkort på skrivbordet, tar det liksom i tankarne, läser på utanskriften, och lägger det tillbaka.

Förlåt min distraktion!

KURT.

Skadar inte!

KAPTEN.

Där står Allans cirkelbestick! Var är pojken?

KURT.

Han är ute och leker med flickorna.

KAPTEN.

Stora pojken? Det tycker jag inte om! Och Judit får inte ränna så där... Du skall ha ett öga på din unge herre, så ska jag sköta min unga dam!

Går nu förbi flygeln och slår an några toner.

Syperb ton i det instrumentet! En Steinbech? Va?

KURT.

Bechstein!

KAPTEN.

Ja, du har det bra, du! Tacka mig, som skaffat dig hit!

ALICE till Kurt.

Det ljuger han, för han sökte hindra dig!

KAPTEN.

Ajö med er så länge! Jag tar nästa båt!

Går, under det han mönstrar tavlorna på väggarne.

*

ALICE.

Nåå?

KURT.

Nåå?

ALICE.

Ännu förstår jag inte hans planer. Men — säg en sak! Det kuvertet han såg på... vem är brevet ifrån?

KURT.

Skam till sägandes — det var min enda hemlighet!

ALICE.

Och den luktade han reda på! Ser du att han kan trolla som jag sagt dig förut!... Står det något tryckt på kuvertet?

KURT.

Ja det står »Valmansföreningen».

ALICE.

Då har han gissat din hemlighet. Du vill bli riksdagsman, förstår jag! Och nu ska du få se att han blir det i ditt ställe!

KURT.

Har han någonsin tänkt på det?

ALICE.

Nej, men nu tänker han på det! Det läste jag i hans ansikte medan han såg på kuvertet.

KURT.

Det är därför han far till stan?

ALICE.

Nej, det beslutet fattade han, när han såg dödsannonsen!

KURT.

Vad vill han vinna av medicinalrådets död?

ALICE.

Ja, säg det!... Kanske det var en fiende, som stod hans planer i vägen!

KURT.

Är han så förfärlig, som du säger, då kan man ha skäl att frukta honom!

ALICE.

Hörde du inte hur han ville stjäla bort dig, binda dina händer genom förebärande av tacksamhetsskulder, som ej existera. Han har till exempel aldrig skaffat dig platsen, han har tvärtom sökt hindra dig! Det är en mänskotjuv, en insekt, en trämask, som ska äta dig invändigt, att en dag du är ihålig som en murken tall... Han hatar dig, fastän han är bunden vid dig genom minnet av er ungdoms vänskap...

KURT.

Vad du blir skarpsinnig, när du hatar!

ALICE.

Och dum, när man älskar! Blind och dum!

KURT.

Hu nej, så du säger!

ALICE.

Vet du vad de mena med en vampyr?... Jo, det skall vara en död människas själ som söker en kropp för att få leva med som parasit. Edgar är död, alltsedan han föll den gången! Han har ju inga intressen själv, ingen personlighet, intet initiativ. Men bara han får fatt i en människa, så slår han fast på den, sticker ner sina sugrötter och börjar växa och blomma. Nu sitter han på dig!

KURT.

Kommer han för nära så skakar jag av honom!

ALICE.

Skaka av en kardborre, får du se!... Hör, vet du, varför han ej vill att Judit och Allan leka?

KURT.

Han är väl rädd om deras känslor!

ALICE.

Inte alls!... Han vill gifta bort Judit med... översten!

KURT upprörd.

Gamla änklingen?

ALICE.

Ja!

KURT.

Förskräckligt!... Och Judit?

ALICE.

Om hon kunde få generalen, som är åttio år, skulle hon ta honom för att få stuka översten som är sextio. Stuka, ser du, det är hennes levnadsmål! Trampa och stuka, det är den släktens lösen!

KURT.

Är det Judit? Den sköna, den stolta, den härliga ungmön!

ALICE.

Jo, det känner vi!... Får jag sitta här och skriva ett brev?

KURT ordnar på skrivbordet.

Var så god!

ALICE
tar av handskarne och sätter sig vid skrivbordet.

Nu ska jag försöka mig på krigskonsten! Jag har misslyckats en gång, då jag ämnade dräpa min drake! Men nu har jag lärt på yrket!

KURT.

Vet du att man skall ha laddat innan man skjuter?

ALICE.

Jo, och skarpladdning!

KURT drar sig ut till höger.

ALICE funderar och skriver.

ALLAN
störtar in, utan att märka Alice och kastar sig framstupa på soffan, snyftande i en spetsnäsduk.

ALICE
observerar honom först ett ögonblick, därpå reser hon sig och går fram till soffan. Med mild röst.

Allan!

ALLAN
sätter sig upp, förlägen, och döljer näsduken bakom ryggen.

ALICE
milt, kvinnligt, med verklig rörelse.

Du skall icke vara rädd för mig, Allan, jag är inte farlig för dig... Hur är det fatt? — Är du sjuk?

ALLAN.

Ja!

ALICE.

På vad sätt?

ALLAN.

Jag vet inte!

ALICE.

Har du ont i huvet?

ALLAN.

Neej!

ALICE.

I bröstet? Kval?

ALLAN.

Jaa!

ALICE.

Kval! kval! så hjärtat vill smälta bort! Och det drar, drar...

ALLAN.

Hur vet du det?

ALICE.

Och så vill man dö, att man vore död, och allt är så svårt. Och man tänker bara på ett och samma... en och samma... men om två tänka på en och samma, så är sorgen tung, för den ena...

ALLAN

glömmer sig och plockar på näsduken.

ALICE.

Det är den sjukan som ingen kan bota... man kan icke äta, vill icke dricka, vill bara gråta, och man gråter så bittert... hälst ute i skogen, att ingen må se en, ty åt den sorgen skrattar människorna... de elaka människorna! Hu!... Vad vill du henne?

Intet! Du vill icke kyssa hennes mun, ty då tror du, att du skulle dö. Du känner som om döden nalkades när din tanke flyger till henne! Och det är döden, barn, den döden, som ger livet. Men det förstår du inte ännu!

Det doftar violer! Det är hon!

Nalkas Allan och tar näsduken sakta.

Det är hon, det är hon överallt, och ensam hon! Hå, hå, hå!

Allan ser ingen annan utväg än att dölja sitt ansikte i Alices famn.

Stackars gosse! Stackars gosse! Å, vad det gör ont, vad det gör ont!

Hon torkar hans tårar med näsduken.

Så, så, så! Gråt, gråt ut, så där! Så blir hjärtat lättare!... Men nu, res dig, Allan, och var en man, annars vill hon inte se åt dig! Den grymma, som icke är grym!

Har hon plågat dig? — Med löjtnanten? Hör på gosse! — Du skall bli vän med löjtnanten, så få ni tala om henne tillsammans! Det brukar också lätta litet!

ALLAN.

Jag vill inte se åt löjtnanten!

ALICE.

Hör du, pys! Det skall inte töva, förrän löjtnanten söker opp dig för att få tala om henne! Ty...

ALLAN

tittar upp med en ljusning av hopp.

ALICE.

Nå, ska jag vara snäll och säga't?

ALLAN böjer huvudet.

ALICE.

Han är lika olycklig som du!

ALLAN glad.

Nej?

ALICE.

Jo, säkert, och han behöver någon att öppna sitt hjärta för, när Judit sårar honom.

Du tycks glädja dig i förskott!

ALLAN.

Vill hon inte ha löjtnanten?

ALICE.

Hon vill inte ha dig heller, kära du, för hon vill ha översten!

ALLAN blir ledsen igen.

ALICE.

Regnar det igen nu? — Ja, näsduken får du inte, för Judit är rädd om sina tillhörigheter och vill ha sitt dussin helt!

ALLAN ser snopen ut.

ALICE.

Ja, du, sådan är Judit!... Sitt nu där medan jag skriver ett brev till, så skall du få gå ett ärende åt mig!

Går till skrivbordet och skriver.

*

LÖJTNANTEN

in från fonden, han ser melankolisk ut, men utan att verka komisk. Märker icke Alice, utan håller kurs på Allan.

Volontärn!

ALLAN reser sig med rättning.

LÖJTNANTEN.

Var så god bliv sittande!

ALICE betraktar dem.

LÖJTNANTEN

fram till Allan och sätter sig bredvid honom. Suckar, tar fram en näsduk liknande den förra och torkar pannan.

ALLAN

betraktar näsduken med giriga blickar.

LÖJTNANTEN

betraktar Allan med sorgsna blickar.

ALICE hostar.

LÖJTNANTEN far upp med rättning.

ALICE.

Var så god bliv sittande!

LÖJTNANTEN.

Om förlåtelse, fru kaptenska!

ALICE.

Skadar inte!... Var god och sitt, och håll volontären sällskap. Han känner sig lite övergiven här på ön! Skriver.

LÖJTNANTEN

konverserar med Allan halvhögt, förläget.

Det är enormt hett!

ALLAN.

Åja!

LÖJTNANTEN.

Har volontären slutat sjätte boken än?

ALLAN.

Jag håller just på med den sista propositionen!

LÖJTNANTEN.

Den är kitslig den!

Tystnad.

Har volontären... — Söker orden. — spelat tennis i dag?

ALLAN.

Näe, det var för hett i solen!

LÖJTNANTEN
i ångest men utan att bli komisk.

Ja, det är enormt hett i dag!

ALLAN viskar.

Ja, det är mycket hett!

Tystnad.

LÖJTNANTEN.

Har volontären... varit ute och seglat i dag?

ALLAN.

Näe, jag fick ingen att sköta focken!

LÖJTNANTEN.

Har volontären... det förtroendet till mig, att jag skulle få sköta focken?

ALLAN respektfullt som förut.

Det är för stor ära för mig, herr löjtnant!

LÖJTNANTEN.

Jag ber, jag ber... Tror volontären... att det skulle vara god vind i dag, såsom i middagstiden, för endast då är jag ledig!

ALLAN (slugt.

I middagstiden mojnar det, och... den tiden har fröken Judit lektion...

LÖJTNANTEN bedrövad.

Jaså, jaså! Hm! — Tror volontären att...

ALICE.

Är det någon av ungherrarne, som skulle vilja gå med ett brev åt mig?

ALLAN och LÖJTNANTEN
betrakta varandra med misstro.

ALICE.

...till fröken Judit!

ALLAN och LÖJTNANTEN
fara upp och fram till Alice, dock med en viss värdighet, som skall dölja deras känslor.

ALICE.

Herrarne båda? Nå desto säkrare blir det uträttat!

Räcker Löjtnanten brevet.

Hör nu, löjtnanten, får jag den där näsduken? Min dotter är rädd om sin tvätt! Hon är lite småaktig av naturen... Tag hit näsduken!... Jag vill inte skratta åt er, men ni skall icke göra er löjliga — onödigtvis. Och översten tycker icke om att vara Othello!

Tar näsduken.

Gån nu, unge män, och söken att dölja era känslor, så gott I kunnen!

LÖJTNANTEN
bugar sig och går, följd i hälarne av Allan.

ALICE ropar.

Allan!

ALLAN

stannar ytterst motvillig i dörren.

Ja, tant!

ALICE.

Stanna! om du icke vill göra dig mer ont, än du kan tåla!

ALLAN.

Ja, men han går!

ALICE.

Låt honom bränna sig! Men akta dig!

ALLAN.

Jag vill inte akta mig!

ALICE.

Så gråter du sen! Och så skall jag ha besvär att trösta dig!

ALLAN.

Jag vill gå!

ALICE.

Gå då! Men kom igen du, unga vettvilling, så har jag rätt att skratta ut dig!

ALLAN springer efter Löjtnanten.

ALICE skriver igen.

KURT in.

Alice, jag har fått ett anonymt brev, som oroar mig!

ALICE.

Har du märkt på Edgar, att sedan han lagt bort uniformen, så är han en annan människa. Aldrig trodde jag en rock kunde göra så mycket!

KURT.

Du svarade icke på min fråga!

ALICE.

Det var ingen fråga! Det var en upplysning! Vad fruktar du?

KURT.

Allt!

ALICE.

Han for till stan! Hans stadsresor medföra alltid något fruktansvärt!

KURT.

Men jag kan ingenting företaga, ty jag vet icke, från vilken punkt attacken skall börja!

ALICE lägger ihop brevet.

Få se om jag gissat det!...

KURT.

Hjälper du mig då?

ALICE.

Ja!... Men icke längre än mina intressen tillåta! Mina, det vill säga, mina barns!

KURT.

Jag kan förstå det!... Hör du, så tyst det är, i naturen, på sjön, över allt!

ALICE.

Men jag hör bakom tystnaden röster... sorl, skrik!

KURT.

Tyst! Jag hör också något!... Nej, det var bara måsarne!

ALICE.

Jag hör annat, jag!... Och nu går jag till posten — med detta brev!

Samma dekoration. ALLAN sitter vid skrivbordet och studerar, JUDIT står i dörren, i tennishatt och ett cykelstyre i handen.

JUDIT.

Får jag låna din skruvnyckel?

ALLAN utan att se upp.

Nä, det får du inte!

JUDIT.

Du är oartig nu, bara jag springer efter dig!

ALLAN icke snäsigt.

Jag är ingenting alls, men begär att få vara i fred!

JUDIT rycker fram.

Allan!

ALLAN.

Ja, vad är det?

JUDIT.

Du ska inte vara ond på mig!

ALLAN.

Det är jag inte!

JUDIT.

Giv mig hand på det!

ALLAN *milt.*

Jag vill inte ta dig i hand, men jag är inte ond!... Vad vill du mig, egentligen?

JUDIT.

Du är så dum!

ALLAN.

Jag får väl vara det!

JUDIT.

Du tror, att jag bara är elak!

ALLAN.

Nej, för jag vet, att du är snäll också! Du k a n vara snäll.

JUDIT.

Ja, inte rår jag för... att... du och löjtnanten gå och gråta i skogen. Varför gråta ni, säg?

ALLAN *förlägen.*

JUDIT.

Säg nu... Aldrig gråter jag. Och varför äro ni så goda vänner nu?... Vad tala ni om, när ni gå arm i arm?...

ALLAN *svarslös.*

JUDIT.

Allan! Du skall snart se vem jag är, och att jag kan slå ett slag för dem jag bryr mig om!... Och ett råd skall du få... fast jag icke vill skvallra!... Var beredd!

ALLAN.

På vad?

JUDIT.

På ledsamheter!

ALLAN.

Från vilket håll?

JUDIT.

Från det håll, där du minst väntar!

ALLAN.

Jag är tämligen van vid förtret, och har icke haft så roligt i livet... vad förestår nu då?

JUDIT tankfull.

Du, arme gosse!... Giv mig din hand!

ALLAN räcker handen.

JUDIT.

Se på mig!... Törs du inte se på mig?

ALLAN

skyndar ut till vänster för att dölja sin rörelse.

*

LÖJTNANTEN in från fonden.

Förlåt! Jag trodde att volontären...

JUDIT.

Hör, löjtnanten, vill ni vara min vän och förtrogne?

LÖJTNANTEN.

Om fröken vill hedra mig...

JUDITH.

Jo!... Ett enda ord!... Övergiv icke Allan, när olyckan kommer!

LÖJTNANTEN.

Vilken olycka?

JUDIT.

Det får ni se snart, i dag kanske!... Tycker ni om Allan?

LÖJTNANTEN.

Den unge mannen är min bäste lärjunge, och jag värderar honom även personligen för hans karaktärsstyrka... Ja, livet har ögonblick, då det erfordras — Accentuerar. — styrka att bära, fördraga, lida med ett ord.

JUDIT.

Det var mer än e t t ord, det där!... Emellertid, ni håller av Allan?

LÖJTNANTEN.

Ja!

JUDIT.

Gå och sök upp honom och håll honom sällskap...

LÖJTNANTEN.

Det var mitt ärende, d e t och i n t e annat! Jag hade ingen annan avsikt med mitt besök!

JUDIT.

Jag har icke förmodat något sådant — som ni menar!... Allan gick ut den där vägen.

Pekar åt vänster.

LÖJTNANTEN

går dröjande till vänster.

Ja... jag skall göra det!

JUDIT.

Gör det, är ni snäll!

⁂

ALICE in från fonden.

Vad gör du här?

JUDIT.

Jag skulle låna en skruvnyckel!

ALICE.

Vill du höra på mig ett ögonblick?

JUDIT.

Visst vill jag det!

ALICE sätter sig i soffan.

JUDIT blir stående.

Men säg fort vad du har att säga. Jag tycker inte om långa föredrag.

ALICE.

Föredrag?... Nåväl! Lägg upp ditt hår och kläd dig i lång klädning.

JUDIT.

Varför det?

ALICE.

Därför att du icke är barn längre! Och du är för ung att behöva kokettera yngre!

JUDIT.

Vad betyder det?

ALICE.

Att du är giftasvuxen! Och att din klädsel väcker anstöt!

JUDIT.

Då skall jag göra det!

ALICE.

Har du förstått, alltså?

JUDIT.

Ja, då!

ALICE.

Och vi äro ense?

JUDIT.

Fullkomligt!

ALICE.

I alla punkter!

JUDIT.

Även den ömmaste!

ALICE.

Vill du på samma gång lägga bort att leka — med Allan?

JUDIT.

Det skall bli allvar då?

ALICE.

Ja!

JUDIT.

Då kunna vi börja med det samma.

Hon har lagt ifrån sig cykelstyret, släpper nu ner cyklistkjolen och lägger om flätan till en hårkorg, tar en hårnål ur modrens hår och fäster håret på sig.

ALICE.

Man gör icke toalett på ett främmande ställe!

JUDIT.

Är jag bra så här?... Då är jag färdig! Kom nu, den som vågar!

ALICE.

Nu ser du åtminstone anständig ut!... Och låt nu Allan vara i fred!

JUDIT.

Jag förstår inte vad du menar med det?

ALICE.

Ser du inte, att han lider...

JUDIT.

Jo, jag tycker jag märkt det, men jag vet inte varför. Inte lider jag!

ALICE.

Det är din styrka! Men vänta en dag... åja, du får nog kännat!... Gå nu hem och glöm icke — att du har lång klädning.

JUDIT.

Ska man gå på ett annat sätt då?

ALICE.

Försök på!

JUDIT försöker gå som en dam.

Å! jag har black om foten, jag är infångad, jag kan inte springa mer!

ALICE.

Ja, barn, nu börjar gången, den långsamma stråten mot det okända, som man känner förut och ändå måste låtsas ignorera!... Kortare steg och långsammare, mycket långsammare! Barnskorna ska bort och du får kängor, Judit! — Du minns inte, när du lade bort sockorna och fick skor, det minns jag!

JUDIT.

Det här står jag aldrig ut med!

ALICE.

Och ändå måste du! Måste!

JUDIT

fram till modren och kysser henne flyktigt på kinden, går ut värdigt som en dam, men glömmer styret.

Ajö med dig!

*

KURT in från höger.

Är du redan här?

ALICE.

Ja!

KURT.

Har *han* kommit igen?

ALICE.

Ja!

KURT.

Hur kom han?

ALICE.

I parad! — Han har alltså varit hos översten. Två ordnar på bröstet.

KURT.

Två? — Svärdsorden vet jag han skulle få vid avskedet. Vilken är den andra?

ALICE.

Jag förstår mig inte på't, men det var ett vitt kors ini ett rött?

KURT.

En portugisisk alltså!... Låt mig tänka! — Hör! — Handlade inte hans artiklar i tidskriften om karantänsanstalterna i portugisiska hamnar?

ALICE.

Jo? Så vitt jag minns!

KURT.

Och han har aldrig varit i Portugal?

ALICE.

Aldrig!

KURT.

Men jag har varit där!

ALICE.

Varför är du så meddelsam? H a n hör så bra, och har så gott minne!

KURT.

Tror du inte att det är Judit som inbragt honom den där utmärkelsen?

ALICE.

Nej, vet du!... Det finns gränser... Reser sig. Och du har överskridit dem!

KURT.

Ska vi bli osams nu?

ALICE.

Beror på dig! Rör inte vid mina intressen!

KURT.

När de korsa mina, måste jag röra dem, om även med varsam hand... Där kommer h a n!

ALICE.

Det är nu det skall ske!

KURT.

Vad — skall ske?

ALICE.

Få se!

KURT.

Må det gå till attack, ty detta belägringstillstånd har enerverat mig! Jag har inte en vän mer på hela ön!

ALICE.

Vänta nu!... Sätt dig här på sidan... han skall nog i vilstolen, så skall jag sufflera dig!

*

KAPTEN

in från fonden, i paraduniform med svärdsorden och Portugisiska Kristusorden.

God dag! — Här är mötesplatsen!

ALICE.

Du är trött! Sätt dig!

KAPTEN

sätter sig mot förmodan till vänster i soffan.

ALICE.

Gör dig bekvämt!

KAPTEN.

Här är så bra! — Du är alltför vänlig!

ALICE till Kurt.

Var försiktig, han misstänker oss!

KAPTEN vresigt.

Vad sa du för slag?

ALICE till Kurt.

Han har visst druckit.

KAPTEN rått.

Nä, det har han inte!

Tystnad.

Nåå?... Vad har ni roat er med?

ALICE.

Och du?

KAPTEN.

Ser du på mina ordnar?

ALICE.

Nää!

KAPTEN.

Jag tänker det, för du är avundsjuk. — Eljes brukar man gratulera till undfångna utmärkelser!

ALICE.

Vi ha den äran!

KAPTEN.

Vi få sådana här i stället för lagerkransar som aktriser få!

ALICE.

Där kommo kransarne från väggen hemma i tornet...

KAPTEN.

Som du fick av din bror...

ALICE.

Å tyst!

KAPTEN.

Och som jag fått böja mig för i tjugufem år!... och som jag behövt tjugufem år för att avslöja!

ALICE.

Du har råkat min bror?

KAPTEN.

Åtskilligt!

ALICE krossad.

Tystnad.

KAPTEN.

Nå du, Kurt! Du säger ingenting, du!

KURT.

Jag väntar!

KAPTEN.

Hör du! Du känner väl den stora nyheten?

KURT.

Nej!

KAPTEN.

Nå, det är inte roligt för mig att nödgas vara den som för fram...

KURT.

Säg du bara!

KAPTEN.

Sodafabriken har krachat!

KURT.

Det var högst obehagligt! — Hur går det dig då?

KAPTEN.

Det går nog bra, för jag sålde i tid.

KURT.

Det gjorde du rätt i!

KAPTEN.

Men hur går det för dig?

KURT.

Illa!

KAPTEN.

Det vållar du själv! Du skulle ha sålt i tid, eller ha tecknat nya aktier.

KURT.

Så hade jag förlorat dem med.

KAPTEN.

Nehej! Ty då hade bolaget stått sig.

KURT.

Icke bolaget, men styrelsen, och jag betraktade nya teckningen som en insamling åt direktionen!

KAPTEN.

Kan detta betraktelsesätt rädda dig? Frågas nu.

KURT.

Nej, jag måste gå ifrån alltsammans!

KAPTEN.

Alltsammans!

KURT.

Även boet, möblemanget!

KAPTEN.

Det är ju rysligt!

KURT.

Jag har varit med om värre!

Tystnad.

KAPTEN.

Så där går det, när amatörer ska jobba.

KURT.

Du förvånar mig, ty du vet att om jag icke tecknat, så hade jag blivit boykottad... Kustbefolkningens binäring, havets arbetare, outtömliga kapital, outtömliga som oceanen... filantropi och nationalvinst... Så skrev ni, och lät trycka!... Och nu kallar du det för jobb!

KAPTEN oberörd.

Vad tänker du göra nu?

KURT.

Jag får väl göra auktion!

KAPTEN.

Det gör du rätt i!

KURT.

Vad menar du?

KAPTEN.

Det jag sa!... Här — Långsamt. — kommer nämligen att ske vissa förändringar...

KURT.

Här på ön?

KAPTEN.

Ja!... Så till exempel... kommer din boställslägenhet att utbytas mot en annan enklare.

KURT.

Se så!

KAPTEN.

Jo, det är meningen att lägga karantän på utsidan av ön, vid vattnet!

KURT.

Min ursprungliga idé!

KAPTEN torrt.

Det vet jag inte... jag känner inte dina idéer om den saken!... Emellertid — det passar ju bra då att du gör dig av med möblerna nu, så går det mera oförmärkt förbi — skandalen!

KURT.

Hur?

KAPTEN.

Skandalen! Retar upp sig. För det är skandal att komma till en ny plats och strax inlåta sig i affärstrassel, som medför obehag för släktingar... för släktingar mest!

KURT.

Mest får jag väl obehagen!

KAPTEN.

Jag ska säga dig en sak, min käre Kurt: om icke du haft mig på din sida i denna angelägenhet, skulle du varit från platsen.

KURT.

Det också!

KAPTEN.

Du har lite svårt för att vara ordentlig!... Det har varit klagomål på dig i tjänsten!

KURT.

Berättigade klagomål?

KAPTEN.

Tja! för du är — med dina för övrigt aktningsvärda egenskaper — en slarv! — Avbryt mig inte! — Du är en stor slarv!

KURT.

Så underligt!

KAPTEN.

Emellertid! Den omtalta förändringen lär skola försiggå rätt snart! Och jag ville råda dig göra auktionen genast eller söka sälja under hand.

KURT.

Under hand? Var finner jag en köpare här?

KAPTEN.

Du menar väl inte, att jag skall gå och sätta mig i dina möbler? Det blir en skön historia — Stötvis. — hm! särskilt om man... tänker på vad som passerat — en gång i tiden...

KURT.

Vad var det? — Menar du det som icke passerat?

KAPTEN turnerar.

Alice är så tyst? Vad är det med dig, gamla flicka? Du är inte modd!

ALICE.

Jag sitter och tänker...

KAPTEN.

Ah kors! Tänker du? Men du ska tänka snabbt, korrekt och skarpt, om det ska hjälpa! — Så, tänk

nu! En, två, tre! — Haha! Kan du inte!... Nå, så ska jag sta då!... Var är Judit?

ALICE.

Hon är någonstans!

KAPTEN.

Var är Allan?

ALICE tyst.

KAPTEN.

Var är löjtnanten?

ALICE tyst.

KAPTEN.

Hör du, Kurt! — Vad tänker du göra av Allan nu?

KURT.

Göra av?

KAPTEN.

Ja, inte har du råd att hålla honom kvar på artilleriet?

KURT.

Kanske det!

KAPTEN.

Du får söka honom in på något billigt infanteri, upp i Norrland eller så.

KURT.

I Norrland?

KAPTEN.

Ja! Eller om du skulle låta honom gå i det praktiska, rent av! — Jag skulle i dina kläder sätta honom pä ett kontor!...

Varför inte?

KURT tyst.

KAPTEN.

I dessa upplysta tider! Tja!... Alice är så ovanligt tyst!... Ja, mina barn, detta är livets gungande gungbräda, än sitter man däruppe och ser morskt omkring sig, än sitter man därnere, och så kommer man upp igen! Etcetera! Så var det med den saken, ja!... Till Alice. Sa du något?

ALICE skakar på huvudet.

KAPTEN.

Vi kan vänta främmande hit om några dagar!

ALICE.

Sa du åt mig?

KAPTEN.

Vi kan vänta främmande om några dagar! Storfrämmande!

ALICE.

Vem då?

KAPTEN.

Ser du! Du är intresserad!... Nu kan du sätta dig och gissa, vem som kommer, och mellan gissningarne kan du ta och läsa om det här brevet, en gång till!

Lämnar ett öppet brev.

ALICE.

Mitt brev? Brutet? Tillbaka från posten?

KAPTEN reser sig.

Ja, i egenskap av familjens huvud och din målsman övervakar jag familjens heligaste intressen och

avklipper med järnhand varje försök att med brottslig korrespondens lösa familjebanden! Tja!

ALICE slagen.

KAPTEN.

Jag är inte död, du, men bliv inte ond just nu när jag ämnar lyfta oss alla ur en oförtjänt förnedring, oförtjänt från min sida åtminstone!

ALICE.

Judit! Judit!

KAPTEN.

Och Holofernes? — Ska det vara jag? Pah!

Går ut genom fonden.

KURT.

Vem är denna man?

ALICE.

Inte vet jag!

KURT.

Vi äro slagna!

ALICE.

Ja!... Intet tvivel!

KURT.

Mig har han gnagt ut, men så skickligt att jag icke kan anklaga honom för något.

ALICE.

Det? Du står tvärtom i tacksamhetsskuld.

KURT.

Vet han vad han gör?

ALICE.

Nej, det tror jag inte. Han följer sin natur och sina instinkter, och nu tyckes han ha medhåll, där lycka och olycka skiftas ut.

KURT.

Det är väl översten, som kommer hit.

ALICE.

Sannolikt! Och därför måste Allan bort!

KURT.

Det finner du riktigt?

ALICE.

Jaha!

KURT.

Då skiljas våra vägar!

ALICE färdig att gå.

Något litet!... Men, vi råkas nog igen!

KURT.

Antagligen!

ALICE.

Och vet du var?

KURT.

Här!

ALICE.

Du anar det?

KURT.

Det är lätt! Han tar bostaden och köper möblerna!

ALICE.

Det tror jag också! Men övergiv mig icke!

KURT.

Inte för så litet!

ALICE.

God middag! Går.

KURT.

God middag!

Samma dekoration, men det är mulet och det regnar utanför. ALICE och KURT in från fonden med paraplyer och regnkappor.

ALICE.

Så fick jag dig hit!... Kurt, jag kan icke vara nog grym be dig välkommen i ditt hem...

KURT.

Å! Varför? Jag har gått igenom tre utmätningar... och mera till... Mig gör det ingenting!

ALICE.

Har han kallat dig hit?

KURT.

Det var en formlig kallelse, men jag förstår inte på vad grund!

ALICE.

Han är ju inte din förman?

KURT.

Nej, men han har etablerat sig som konung här på ön! Och bara någon gör motstånd, nämner han överstens namn, och då böjer sig allt! — Hör, är det i dag översten skall komma?

ALICE.

Man väntar honom — men något säkert vet jag inte! — Sätt dig ner!

KURT sätter sig.

Här är allt sig likt!

ALICE.

Tänk inte på't! — Riv inte upp i smärtan!

KURT.

Smärtan? Jag tycker bara det är lite underligt! Underligt som denne man! — Vet du, att när jag gjorde hans bekantskap som ung, flydde jag honom... Men han var efter mig. Smickrade, erbjöd tjänster och band mig... Jag upprepade mina flyktförsök, men förgäves... Nu är jag hans slav!

ALICE.

Ja, varför? Det är han, som är skyldig dig, men du är den skuldsatte!

KURT.

Sedan jag blev ruinerad, har han erbjudit sig att hjälpa Allan till examen...

ALICE.

Det får du betala dyrt!... Står din kandidatur till riksdagen ännu?

KURT.

Ja, vad jag kan se, finns inga hinder!

Tystnad.

ALICE.

Skall Allan verkligen resa i dag?

KURT.

Ja! Om icke jag kan hindra det!

ALICE.

Det var en kort fröjd!

KURT.

Kort, som allt annat utom livet självt som är rysligt långt!

ALICE.

Ja, det är det!... Vill du inte stiga in och vänta i förmaket? Ja, om det inte plågar dig, så plågar det mig — denna omgivning.

KURT.

Om du så önskar!

ALICE.

Jag blygs, jag blygs så jag vill dö... men jag kan icke ändra det!

KURT.

Låt oss gå då! Som du vill!

ALICE.

Det kommer för övrigt någon!

De gå in till vänster.

KAPTEN och ALLAN in från fonden, båda i uniform med kappor.

KAPTEN.

Sitt ner här, min gosse, får jag tala vid dig!

Sätter sig i vilstolen.

ALLAN

sätter sig på stolen till vänster.

KAPTEN.

Det regnar i dag, annars satt jag så bra här och såg på havet.

Tystnad.

KAPTEN.

Nåå? — Du vill inte resa, inte?

ALLAN.

Jag lämnar ogärna min far!

KAPTEN.

Ja, din far! Han är en ganska olycklig man!

Tystnad.

Och föräldrar förstå sällan sina barns bästa! Det vill säga — det finns ju undantag! Hm! Hör, du! Allan! Har du någon förbindelse med din mor?

ALLAN.

Ja, hon skriver ibland!

KAPTEN.

Vet du, att hon är din målsman?

ALLAN.

Jaa!

KAPTEN.

Hör du, Allan! Vet du, att din mor givit mig fullmakt att besluta i hennes ställe.

ALLAN.

Det visste jag inte!

KAPTEN.

Nu vet du det i alla fall! Och på den grunden är diskussionen om din bana avslutad!... Du går således till Norrland?

ALLAN.

Men jag saknar medel.

KAPTEN.

Dem har jag anskaffat!

ALLAN.

I så fall har jag endast att tacka onkel!

KAPTEN.

Du är tacksam, du — det är icke alla, som är det! Hm!... Höjer rösten. Översten... känner du översten?

ALLAN brydd.

Nej, det gör jag inte.

KAPTEN.

Ö-ver-sten — Accentuerar. — är min speciella vän — Raskar på. — som du kanske vet! Hm! Översten har velat intressera sig för min familj, inbegripen min hustrus släkt. Översten har genom sin bemedling lyckats anskaffa de medel, som varit erforderliga till avslutandet av din kurs! — Nu vet du dina förbindelser och din fars förbindelser — till översten!... Har jag uttryckt mig tydligt nog?

ALLAN bugar sig.

KAPTEN.

Gå nu och packa dina saker! Pängarne lämnas dig vid landgången! Och så, ajö min gosse!

Räcker ett finger.

Ajö med dig!

Reser sig och går till höger igen.

ALLAN
ensam, står bedrövad seende sig omkring i rummet.

JUDIT
in från fonden med kapuschong och paraply, eljes klädd utsökt, med lång klädning och upplagt hår.

Är det Allan?

ALLAN
vänder sig om, beskådar Judit noga.

Är det Judit!

JUDIT.

Du känner icke igen mig? Men var har du varit så länge?... Vad ser du på? — Min långa klädning... och mitt hår... Du har inte sett det förut!...

ALLAN.

Nä!

JUDIT.

Ser jag ut som en fru?

ALLAN vänder sig från henne

JUDIT allvarligt.

Vad gör du här?

ALLAN.

Jag har tagit avsked!

JUDIT.

Va! Ska du — resa?

ALLAN.

Jag skall flyttas till Norrland.

JUDIT slagen.

Till Norrland? — När ska du resa?

ALLAN.

I dag!

JUDIT.

Vem har hittat på det?

ALLAN.

Din far!

JUDIT.

Jag kunde tro det!

Går på golvet och stampar med foten.

Jag skulle önskat du stannade över i dag!

ALLAN.

För att få råka översten!

JUDIT.

Vad vet du om översten?... Ska du resa bestämt?

ALLAN.

Det finns intet annat val! Och nu vill jag det själv.

Tystnad.

JUDIT.

Varför vill du det nu?

ALLAN.

Jag vill härifrån! Ut i världen!

JUDIT.

Det är för trångt här! Ja, jag förstår dig, Allan, här är outhärdligt! — Det spekuleras — i soda och i människor!

Tystnad.

JUDIT med sann rörelse.

Allan, jag har, som du vet, den lyckliga naturen att icke kunna lida — men — nu börjar jag kunna!

ALLAN.

Du?

JUDIT.

Ja! — Nu börjar jag!

Hon trycker båda händerna mot sitt bröst.

Å, vad jag lider! Å!...

ALLAN.

Vad har du?

JUDIT.

Jag vet inte! — Jag kvävs! Jag tror jag dör!

ALLAN.

Judit?

JUDIT skriker.

Å!... Är det så det käns! Är det så... stackars gossar!

ALLAN.

Jag borde le, om jag vore så grym som du!

JUDIT.

Jag är icke grym, men jag förstod inte bättre!... Du får inte resa!

ALLAN.

Jag måste!

JUDIT.

Res då!... Men giv mig ett minne!

ALLAN.

Vad har jag att ge dig?

JUDIT
med djupaste allvars smärta.

Du!... Nej, detta går jag icke igenom!

Skriker och håller sig för bröstet.

Jag lider, jag lider... Vad har du gjort med mig?... Jag vill inte leva mer! — Allan, gå inte, inte ensam! Vi ska följas åt ut, och så ta vi lilla slupen, den lilla vita — och så segla vi ut, men med fasta skot — det blåser bra... och så segla vi i kvav — därute, längst ute, där det inte finns något snärjgräs eller några maneter — Va? Säg? — Men vi skulle ha tvättat seglen i går — de skulle vara alldeles vita — jag vill se vitt i den stunden — och så ska du simma med mig på armen tills du tröttnar — och då sjunka vi... Vänder. Det är stiligt! mycket stiligare än gå här och sörja, och smussla med brev som far bryter och hånar! Allan!

Hon fattar hans armar och ruskar honom.

Hör du?

ALLAN
som betraktat henne med lysande ögon.

Judit! Judit! Varför icke detta förr?

JUDIT.

Jag visste ju inte, hur kunde jag säga det, jag inte visste?

ALLAN.

Och nu måste jag resa ifrån dig!... Men, det är nog det bästa och det enda!... Jag kan icke tävla med en man... som...

JUDIT.

Tala inte om översten!

ALLAN.

Är det inte sant!

JUDIT.

Det är sant — och det är osant!

ALLAN.

Kan det bli helt osant?

JUDIT.

Ja, nu skall det bli det! Om en timme!

ALLAN.

Håller du ord? Jag kan vänta, jag kan tåla, jag kan arbeta!... Judit!

JUDIT.

Gå inte ännu! — Hur länge ska jag vänta?

ALLAN.

Ett år!

JUDIT jublande.

Ett? Jag ska vänta i tusen år, och kommer du inte då, ska jag vrida himlavalvet baklänges så solen ska upp i väster... Tyst, det kommer någon! — Allan, vi måste skiljas... Tyst! — Tag mig i famn! De omfamnas. Men du får inte kyssa mig! Vänder bort huvudet. Så, gå nu! — Gå nu!

ALLAN

går till fonden och tar på kappan. Därpå flyga de i famn på varann så att Judit försvinner i kappan, och de kyssas ett ögonblick.

ALLAN springer ut.

JUDIT

kastar sig framstupa på soffan och snyftar.

ALLAN
in igen och faller på knä vid soffan.

Nej, jag kan inte gå! Jag kan inte gå ifrån dig, nu, nu!

JUDIT reser sig.

Om du visste, hur skön du är nu, om du kunde se dig!

ALLAN.

Tyst, inte kan en man vara skön! Men du Judit! Du — att du — jag märker nog, att när du var snäll, så syntes en annan Judit... det är min!... Men om du sviker mig, så dör jag!

JUDIT.

Jag tror jag dör ändå!... O, att jag finge dö nu, just nu, då jag är lycklig!...

ALLAN.

Det kommer någon!

JUDIT.

Låt dem komma! Jag fruktar ingenting i hela världen, numera! Men jag ville, att du tog mig under kappan.

Hon leker att hon gömmer sig under kappan.

Och jag flöge med dig till Norrland. Vad ska vi göra i Norrland? Bli fältjägare... en sån där med plym i hatten... det är stiligt och ska klä dig bra.

Pysslar med hans hår.

ALLAN
kysser hennes fingerändar, den ena efter den andra — därpå kysser han hennes känga.

JUDIT.

Vad gör du unga galning? Du blir ju svart om mun! Reser sig häftigt. ... Och så kan jag inte kyssa dig, när du går!... Kom så följer jag dig!

ALLAN.

Nej, då blir jag arresterad!

JUDIT.

Jag följer dig i arresten!

ALLAN.

Det fick du inte!... Nu måste vi skiljas!

JUDIT.

Jag kommer att simma efter ångbåten... och så hoppar du i och räddar mig, och så står det i tidningen, och så få vi trolova oss! Ska vi göra så?

ALLAN.

Du kan skämta än, du?

JUDIT.

Gråta hinner man alltid!... Säg ajö nu!...

De flyga i varandras famn, därpå drar sig Allan ut genom fonddörren som förblir stående, de omfamnas utanför i regnet.

ALLAN.

Det regnar på dig! Judit!

JUDIT.

Vad bryr jag mig om det!

De slita sig från varann. Allan går, Judit står kvar i regnet och blåsten som river i hennes hår och kläder under det hon viftar med näsduken. Judit rusar därpå in, kastar sig på soffan med ansiktet i händerna.

❋

ALICE in, fram till Judith.

Vad är detta!... Är du sjuk? — Stig upp, får jag se på dig?

JUDIT reser sig.

ALICE betraktar henne noga.

Du är inte sjuk!... Men dig tröstar jag inte!

Går ut till höger.

*

LÖJTNANTEN i fonden.

JUDIT
upp, tar på sig kapuschongkappan.

Följ mig till telegrafen, är löjtnanten snäll!

LÖJTNANTEN.

Om jag kan stå fröken till tjänst... men jag tror inte det är passande!

JUDIT.

Så mycket bättre! Det är just meningen, att ni skall kompromettera mig — dock utan illusioner!... Gå förut!

De gå ut genom fonden.

*

KAPTEN och ALICE
in från höger, Kapten i släpuniform.

KAPTEN sätter sig i vilstolen.

Släpp in honom!

ALICE
går till vänster och öppnar dörren, därpå sätter hon sig i soffan.

KURT in från vänster.

Du vill tala vid mig?

KAPTEN

vänligt men något nedlåtande.

Jo, jag har en del saker av vikt att säga dig! — Sitt ner!

KURT

sätter sig på stolen till vänster.

Jag är idel öra!

KAPTEN.

Nåväl!... Orerar. Du vet, att karantänsväsendet hos oss legat i förfall snart ett århundrade... hm!

ALICE till Kurt.

Det är riksdagskandidaten som talar!

KAPTEN.

... Men — med vår tids oerhörda utveckling i...

ALICE till Kurt.

Kommunikationerna förstås!

KAPTEN.

... Alla möjliga avseenden, så har regeringen varit betänkt på en utvidgning. Till den ändan har medicinalstyrelsen utnämnt inspektörer — och!

ALICE till Kurt.

Han dikterar...

KAPTEN.

... Du måste veta det så först som sist! Jag är utnämnd till karantänsinspektör!

Tystnad.

KURT.

Jag gratulerar — och gör min uppvaktning på samma gång!

KAPTEN.

Vårt personliga förhållande kommer på grund av bestående släktskapsband att förbli oförändrat! E-mellertid, för att tala om annat! — Din son Allan har på min begäran fått transport till ett infanteriregemente i Norrland!

KURT.

Men det vill jag inte!

KAPTEN.

Din vilja i detta fall är underordnad modrens önskningar... och alldenstund modren befullmäktigat mig fatta beslut, så har jag fattat nämnda beslut!

KURT.

Jag beundrar dig!

KAPTEN.

Är det allt vad du erfar i ett ögonblick, då du skall skiljas från din son? Har du inga andra rent mänskliga känslor?

KURT.

Du menar jag skulle lida?

KAPTEN.

Ja!

KURT.

Det skulle glädja dig att jag led. Du önskar att jag skulle kunna lida?

KAPTEN.

Kan du lida, du?... Det var en gång jag föll sjuk — du var närvarande... och jag kan endast minnas, att ditt ansikte uttryckte oförställd glädje!

ALICE.

Det är inte sant! Kurt satt vid din säng hela natten och lugnade dig, när samvetskvalen blevo för tunga... men när du frisknade till, blev du otacksam...

KAPTEN utan att låtsa höra Alice

Följaktligen skall Allan lämna oss!

KURT.

Vem skall bestå medlen?

KAPTEN.

Det har jag redan gjort, det vill säga vi, ett konsortium, som intresserat oss för den unge mannens framtid!

KURT.

Konsortium!

KAPTEN.

Ja! — Och för att du skall veta att det gått rätt till, kan du få se listorna här. Lämnar papper.

KURT.

Listorna? Läser i papperen. Det är ju tiggarlistor!

KAPTEN.

Kalla't för det!

KURT.

Har du tiggt för min son?

KAPTEN.

Är du otacksam nu igen! — En otacksam människa är den tyngsta börda jorden bär!

KURT.

Då är jag borgerligt död!... Och min kandidatur är om intet!...

KAPTEN.

Vilken kandidatur?

KURT.

Till riksdagsmannavalet, ju!

KAPTEN.

Det har du väl aldrig drömt om!... Så mycket mindre, som du bort ana, att jag såsom äldre på platsen ämnat ställa upp min person, vilken du synes ha underskattat!

KURT.

Nå! Så är det slut, det också!

KAPTEN.

Det tycks inte bekomma dig något!

KURT.

Nu har du tagit allt! Vill du ha mer?

KAPTEN.

Har du något mer? Och har du något att förebrå mig? Tänk noga efter, om du har något att förebrå mig.

Tystnad.

KURT.

Strängt taget, intet! Allt har gått korrekt och lagligt till som mellan hederliga medborgare i dagliga livet!...

KAPTEN.

Detta säger du med en resignation, som jag ville kalla cynisk. Men hela din natur är cyniskt anlagd, min kära Kurt, och det gives ögonblick, då jag vore frestad dela Alices tanke om dig, att du är en hycklare, en första rangens hycklare!

KURT lugnt.

Är det Alices mening?

ALICE till Kurt.

Det har varit, en gång! Men är icke mer, ty att bära vad du burit fordrar öppet hjältemod, eller — något annat!

KAPTEN.

Nu tror jag diskussionen kan anses avslutad. Gå Kurt och tag avsked av Allan, som reser med nästa båt!

KURT reser sig.

Redan?... Nå! Jag har varit med om värre!

KAPTEN.

Ja, du säger det så ofta, att jag börjat undra vad du hade för dig i Amerika.

KURT.

Hade för mig? Jo, jag hade olyckor för mig! Och det är varje människas obestridliga rättighet att råkas av olyckor.

KAPTEN skarpt.

Det finns självförvållade olyckor, var det sådana?

KURT.

Det var en samvetsfråga?

KAPTEN kort.

Har du samvete, du?

KURT.

Det finns vargar och det finns får, det är ingen mänsklig ära vara fåret! Men jag vill vara't ändå, hellre än vara vargen!

KAPTEN.

Du känner icke den gamla sanningen, att var och en är sin lyckas smed?

KURT.

Är d e t en sanning?

KAPTEN.

Och du vet icke att den egna kraften...

KURT.

Jo, det vet jag efter den natten, då din egen kraft svek dig och du låg på golvet!

KAPTEN höjer rösten.

En förtjänt man som undertecknad — ja, se på mig — jag har kämpat till femtio år — mot en värld, men jag har slutligen vunnit spelet genom ihållighet, plikttrogenhet, energi och — redbarhet!

ALICE.

Det där skall du låta andra säga!

KAPTEN.

Det gör de andra inte, för de äro avundsjuka! emellertid! — Här väntas främmande! Min dotter, Judit, skall i dag råka sin tillkommande... Var är Judit?

ALICE.

Hon är ute!

KAPTEN.

I regnet?... Låt kalla henne!

KURT.

Kanske jag får gå nu?

KAPTEN.

Nej, dröj du!... Är Judit klädd? Anständigt?

ALICE.

Ja, så pass... Har du överstens bestämda ord att han kommer?

KAPTEN reser sig.

Ja, det vill säga, han vill komma och överraska, som det heter!... Och jag väntar hans telegram — när som hälst!

Går in till höger.

Kommer strax!

*

ALICE.

Där har du mannen! Är detta en människa?

KURT.

När du frågade mig det förra gången, så svarte jag nej! Nu tror jag det är den vanligaste människa av dem, som besitta jorden... Kanske vi är lite så där med? Begagna människor och gynnsamma tillfällen!

ALICE.

Han har ätit dig och de dina levande... och du försvarar honom?

KURT.

Jag har varit med om värre... Men den här mänskoätaren har lämnat min själ oberörd — den kunde han inte svälja!

ALICE.

Vilket »värre» har du varit med om?

KURT.

Det frågar du?...

ALICE.

Är du oartig?

KURT.

Nej, jag vill inte vara det, och därför... fråga inte en gång till!

*

KAPTEN in, från höger.

Här låg telegrammet emellertid! — Var god läs det Alice, för jag ser så illa!...

Sätter sig dryg i vilstolen.

Läs! — Kurt behöver inte gå!

ALICE

läser först hastigt och tyst, ser häpen ut.

KAPTEN.

Nåå? Behagar det inte?

ALICE tiger och fixerar Kapten.

KAPTEN ironiskt.

Vem är det ifrån?

ALICE.

Det är från översten!

KAPTEN belåten.

Kunde tro det!... Vad säger översten då?

ALICE.

Han säger så här:

»På grund av fröken Judits näsvisa telefonmeddelande anser jag relationerna avbrutna — för all tid!»

Fixerar Kapten.

KAPTEN.

En gång till! Om jag får be!

ALICE läser fort.

»På grund av fröken Judits näsvisa telefonmeddelande anser jag relationerna avbrutna — för all tid!»

KAPTEN bleknar.

Det är Judit!

ALICE.

Och där är Holofernes!

KAPTEN.

Vad är du då?...

ALICE.

Det skall du snart se!

KAPTEN.

Detta har du gjort!

ALICE.

Nej!

KAPTEN ursinnig.

Detta har du gjort!

ALICE.

Nej!

KAPTEN

försöker resa sig och dra sabeln, men faller ner slagrörd.

ALICE.

Nu fick du ditt!

KAPTEN med gubbgråt i rösten.

Var inte ond på mig! Jag är så sjuk!

ALICE.

Är du? Det gläder mig att höra!...

KURT.

Låt oss föra ut honom till sängs!

ALICE.

Nej, jag vill inte ta i honom! Ringer.

KAPTEN som förut.

Ni ska inte vara onda på mig! Till Kurt. Tänk på mina barn!

KURT.

Det är sublimt! Jag skall sörja för hans barn, och han har stulit mina!

ALICE.

Denna självförblindelse!

KAPTEN.

Tänk på mina barn!
Fortsätter stammande med otydliga, blu-blu-blu-blu!

ALICE.

Äntligen har denna tunga stannat! — Kan icke skryta mer, icke ljuga mer, icke såra mer! — Du, Kurt, som tror på Gud! Tacka honom på mina vägnar! Tacka honom för befrielsen från tornet, från vargen, från vampyren!

KURT.

Icke så, Alice!

ALICE inpå Kaptens ansikte.

Var är den egna kraften nu? Va? Och energin?

KAPTEN
mållös spottar henne i ansiktet.

ALICE.

Kan du spy etter än, huggorm, så skall jag rycka tungan ur din hals! Slår Kapten en örfil. Huvudet är

av, men rodnar ännu!... O, Judit, härliga flicka, som jag burit likt hämnden under mitt hjärta. Du, du, har befriat oss, alla! — Har du fler huven, hydra, så ska vi ta dem med! Drar honom i skägget. Tänk att det finns rättvisa på jorden! Ibland drömde jag det, men trodde det aldrig! Kurt, bed Gud förlåta, att jag misskände honom! O, det finns rättvisa! Då vill jag bli fåret också! Säg honom det, Kurt. Litet medgång gör oss bättre, men bara motgångar gör oss till vargar!

*

LÖJTNANTEN in i fonden.

ALICE.

Kapten har fått slag, hjälp oss, är ni snäll, rulla ut stolen!

LÖJTNANTEN.

Hennes nåd!...

ALICE.

Vad är det?

LÖJTNANTEN.

Jo, fröken Judit...

ALICE.

Hjälp oss här först! Så får ni tala om fröken sen!

LÖJTNANTEN
rullar ut stolen till höger.

ALICE.

Ut med kadavret! Ut me'n, och upp med dörrarne! Här ska vädras!

Slår upp fonddörrarne, det har klarnat ute.

Usch!...

KURT.

Skall du överge honom?

ALICE.

Ett strandat fartyg överges, och besättningen räddar sig!... Jag behöver inte vara liksveperska åt ett ruttet djur! Nattmän eller anatomivaktmästare må ta hand om honom! Ett trädgårdsland vore för fint att mottaga denna kärra orenlighet!... Nu går jag att tvätta mig och bada från all denna smuts, om jag någonsin kan bli ren mer!

Judit synes utanför vid balustraden, barhuvad, viftande utåt havet med sin näsduk.

KURT ut åt fonden.

Vem är där? Judit! Ropar. Judit!

*

JUDIT in, skriker.

Han har rest!

KURT.

Vem?

JUDIT.

Allan har rest!

KURT.

Utan avsked?

JUDIT.

Vi togo avsked, och han hälsar dig, onkel!

ALICE.

Var det detta?

JUDIT kastar sig i Kurts armar

Han har rest!

KURT.

Han kommer igen, barn lilla!

ALICE.

Eller resa vi efter!

KURT
med en gest åt höger dörr.

Att lämna honom? — Världen...

ALICE.

Världen! Pah!... Judit, kom och tag mig i famn!

JUDIT
nalkas Alice, som kysser hennes panna.

ALICE.

Vill du resa efter?

JUDIT.

Det kan du fråga?

ALICE.

Men far är sjuk!

JUDIT.

Vad bryr jag mig om det!

ALICE.

Det är Judit! — O, jag älskar dig! Judit!

JUDIT.

För övrigt, pappa är inte småaktig... och tycker inte om pjåsk! Det är stil på pappa, ändå!

ALICE.

Ja, en viss!

JUDIT.

Och jag tänker han inte längtar efter mig, sedan den där telefon!... Ja, vad skulle han skicka på mig en gammal gubbe? Nej, Allan, Allan!

Kastar sig i Kurts armar.

Jag vill gå till Allan!

Rycker sig lös igen och springer ut att vifta.

KURT

följer henne och viftar också.

ALICE.

Tänk, att blommor kunna växa ur smuts!

*

LÖJTNANTEN in från höger.

ALICE.

Nåå?

LÖJTNANTEN.

Jo! Fröken Judit...

ALICE.

Är det nu så ljuvt känna bokstäverna i hennes namn smeka över läpparne, att ni glömmer den döende?

LÖJTNANTEN.

Ja, men hon sa...

ALICE.

Hon? Säg då hellre Judit! — Men först, hur är det därinne?

LÖJTNANTEN.

Jo, därinne!... Det är slut!

ALICE.

Slut? — O, Gud, jag tackar dig på egna och mänsklighetens vägnar, att du befriat oss från detta onda!... Giv mig er arm! Jag vill ut och andas. — Andas!

LÖJTNANTEN bjuder sin arm.

ALICE hejdar sig.

Talade han något innan han slutade?

LÖJTNANTEN.

Fröken Judits fader sade några ord!

ALICE.

Vad sa han?

LÖJTNANTEN.

Han sade: »förlåt dem, ty de veta icke vad de göra.»

ALICE.

Ofattligt!

LÖJTNANTEN.

Ja, fröken Judits fader var en god och en ädel man.

ALICE.

Kurt!

*

KURT in.

ALICE.

Det är slut!

KURT.

Å!...

ALICE.

Vet du vad han sa till sist? Nej, det vet du inte. »Förlåt dem, ty de veta icke vad de göra»...

KURT.

Kan du översätta det?

ALICE.

Han menade väl, att h a n alltid handlat rätt, och dog som den av livet förfördelade.

KURT.

Han får nog ett vackert griftetal!

ALICE.

Ock så mycket kransar! Av underofficerarne.

KURT.

Jaa!

ALICE.

För ett år sedan sa han ungefär så här: Det ser ut, som om livet vore en kolossal drift med oss!

KURT.

Menar du, att han drivit med oss in i döden?

ALICE.

Nej!... Men nu, då han är död, känner jag en underlig benägenhet att tala väl om honom!

KURT.

Kom skola vi göra det!

LÖJTNANTEN.

Fröken Judits fader var en god och ädel man!

ALICE till Kurt.

Där hör du!

KURT.

»De veta icke vad de göra.» Hur många gånger frågade jag icke dig, om han visste vad han gjorde. Och du trodde icke han visste det! Alltså, förlåt honom!

ALICE.

Gåtor! Gåtor!... Men tänk att det är frid i huset, nu! Dödens underbara frid! Underbar som den högtidliga oron då ett barn kommer till världen! Jag hör tystnaden... och jag ser spåren i golvet efter vilstolen, som drog bort med honom. — Och jag känner, att nu är mitt liv slut och jag börjar gå mot förgängelsen!... Vet du, så eget, löjtnantens enkla ord — och han är ett enkelt sinne — förfölja mig, men ha nu blivit allvar. Min make, min ungdoms kärlek — ja, skratta? — han v a r en god och en ädel man — likafullt!

KURT.

Likafullt? Och en tapper — så som han stridde för sin och de sinas existens!

ALICE.

Vilka bekymmer! Vilka förödmjukelser! Som han strök över — för att kunna gå vidare!

KURT.

Han var en f ö r b i g å n g e n! Det säger mycket, Alice, gå dit in!

ALICE.

Nej! Det kan jag inte! Ty medan vi talat här, har hans ungdomsbild trätt upp för mig — jag har sett honom, jag ser honom — nu, som då han var tjugu år!... Jag måtte ha älskat den mannen!

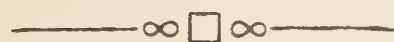
KURT.

Och hatat!

ALICE.

Och hatat!... Frid över honom!

Går emot höger dörr, där hon stannar med knäppta händer.

ANMÄRKNINGAR TILL TRETTIOFJÄRDE DELEN.

DÖDSDANSEN.

Dramat Dödsdansen utkom första gången hösten 1901 på C. och E. Gernandts förlag. I en andra upplaga ingick skådespelet i Samlade dramatiska arbeten, Romantiska dramer, del 4, 1904, Hugo Gebers förlag.

Originalhandskriften till Dödsdansen äges av borgmästare Arvid Ulrich, som nekat undersökning därav.

Första delen av Dödsdansen har givits på Intima teatern under August Falcks ledning 8 sept. 1909—13 nov. 1910 83 gånger. Andra delen har spelats på samma teater 1 okt. 1909—21 okt. 1910 30 gånger. Dessutom har dramats första del uppförts i Stockholm av Deutsches Theater under Max Reinhardts ledning på en matiné på K. Operan 14 nov. 1915.

Tryckfel genomgående tidigare upplagor.

Sid. 23, rad. 8—10: så skulle jag ha svarat med min gamla [replik]: "det är inte mitt hus ensamt". Citationstecken kring det anförda, som saknas i uppl. 1 och 2, insatt i denna uppl.; kring de övriga anförda satserna av samma art i samma replik ha även uppl. 1 och 2 citationstecken.

Sid. 30, rad 9: modren, enligt Strindbergs vanliga skrivsätt. Uppl. 1—2: modern.

Sid. 48, rad. 7—10:

ALICE.

Kurt! När jag i dag, nyss, bjöd dig till kvälln, trodde jag, att det fanns något i skafferiet!

Döljer ansiktet i händerna.

Och det finns intet, icke ens en bit bröd!...

Gråter.

KURT.

Stackars, stackars Alice.

Uppl. 1—2 hänföra scenanvisningen "Gråter" till Kurt:

ALICE.

— — — —

Och det finns intet, icke ens en bit bröd!...

KURT gråter.

Stackars, stackars Alice.

"Gråter" har genom missförstånd av sättaren felplacerats. Scenanvisningen "gråter" är en stegring av nästföregående scenanvisning, hänförande sig till Alice: "Döljer ansiktet i händerna." Det vore absurt att Kurt skulle gråta. Teaterdirektör August Falck har också benäget upplyst att vid Intima teaterns spelning av stycket under Strindbergs egen regie alltid Alice på detta ställe gråtit och icke Kurt; han försäkrade att det icke är något som hälst tvivel om att här föreligger det anmärkta tryckfelet.

Sid. 65, rad 1: God natt då, Alice! I uppl. 1—2 felkommatering: God natt, då Alice.

Sid. 70, rad 14: fadren. Så enligt Strindbergs vanliga skrivsätt. Uppl. 1—2: fadern.

Sid. 101, (petit-)rad 9—Sid. 102, (petit-)rad 18: Regieanvisningen på detta ställe har i uppl. 1 satts med dialogens stilsort. I uppl. 2, där parentes begagnas som tecken på regieanvisning, har här parentes blott satts omkring

rad. 1—3 å sid. 101. I konsekvens med vad eljes alltid, även hos Strindberg, är brukligt, ha här anvisningarna på det stumma spelet satts med samma stilsort som övriga regieanvisningar.

Sid. 124, Sceneribeskrivningen rad. 5—6: I fonden bakom synes strandbatteriet med en postande artillerist; i fjärran öppna havet. I uppl. 1—2 kolon efter ”artillerist” i stället för semikolon.

Här iakttagna ändringar i uppl. 2 (varibland rättelser av tryckfel i uppl. 1).

Sid. 5: Titeln ”Första delen” saknas i uppl. 1.

Sid. 6, Sceneribeskrivningen rad. 13—14: på var sida om ett fruntimmersporträtt etc. Uppl. 1: — — ett stort fruntimmersporträtt.

— Sceneribeskrivningen rad 15: en fristående klädhängare. Uppl. 1: en stor fristående klädhängare.

— Sceneribeskrivningen rad 17: en kvicksilverbarometer. Uppl. 1: en stor kvicksilverbarometer.

Sid. 14, rad 3: morse. Uppl. 1 stavar: morgse. Strindberg har i sin handskrift bägge stavningarna.

Sid. 55, rad 14: Då känner han [läkaren] din konstitution! . . . Uppl. 1: Då känner du hans konstitution! . . ., meningslöst.

Sid. 66, rad 4: Det görs intet undantag för dig! I uppl. 1 frågetecken.

Sid. 69, rad 4: KURT. Han har sovit stundtals. Namnraden KURT överhoppad i uppl. 1.

Sid. 75, rad 16: Ja, det är jag! . . . [Svar på frågan: Är du hungrig?] I uppl. 1 frågetecken i stället för utropstecken.

Sid. 91, rad 1: Jag, jag var in i stan, som du vet! I uppl. 1 är ”du” överhoppat.

Sid. 101, (petit-)rad 3: Svag musik. Denna regieanvisning tillagd i uppl. 2.

Sid. 102, (petit-)rad. 19—20: ALICE in från fonden, promenadklädd med svart hår, hatt, handskar; ser förvånad omkring sig etc. Uppl. 1: — — hatt, handskar; och kokett ser förvånad omkring sig etc.

Sid. 128, rad. 1—2: Jag ville bara se, hur karantänsmästaren har det. Uppl. 1: — — karantänsmästar n e h a det.

Sid. 139, rad 1: Ack, du är för k l o k, f ö r klok, kära Alice! Frågetecken i uppl. 1 i stället för utropstecken.

Sid. 155, rad 6: Ja, det är enormt hett i dag! Frågetecken i uppl. 1 i stället för utropstecken.

Sid. 158, rad. 16—17: Hör du, så tyst det är, i naturen, på sjön, över allt! I uppl. 1 frågetecken i stället för utropstecken.

Sid. 170, rad. 11—12: Vi få sådana här i stället för lagerkransar som aktriser få! Uppl. 1: — — som aktriser n a få!

Sid. 176, rad 1: Haha! Uppl. 1: Håha!

Sid. 184, rad. 13—14: Och på den grunden är diskussio n e n om din bana avslutad. Uppl. 1: diskussion.

Sid. 196, rad. 7—9: vi, ett konsortium, som intresserat oss för den unge mannens framtid! Frågetecken i uppl. 1 i stället för utropstecken.

Sid. 207, rad. 1—2: Och jag tänker han inte längtar efter mig, sedan den där telefon. Uppl. 1: — — efter mig, efter den där telefon!

— rad. 8—9: Är det nu så ljuvt känna bokstäverna i hennes namn smeka över läpparne etc. Uppl. 1: Är det nu så ljuvt a t t känna. Strindberg utelämnar, som oräknade exempel visa, ''att'' framför infinitiv.

Sid. 210, rad. 16—17: Och en tapper — så som han stridde för sin och de sinas existens! I uppl. 1 meningslöst frågetecken i stället för utropstecken.

Tryckfel i uppl. 2.

Sid. 32, (petit-)rad 3. ALICE ironiskt. Uppl. 2: ironisk. I nästa rad har även uppl. 2: KAPTEN godmodigt.

Sid. 66, rad 13: Nej, det är just det. Uppl. 2 har meningslöst frågetecken i stället för punkt. Möjligen har Strindberg i korr. till uppl. 2 här insatt utropstecken, som av sättaren, såsom så ofta händer, fellästs.

Sid. 101, (petit-)rad. 28—29: stänger om klaviaturen och kastar nyckeln genom fönstret. Uppl. 2: stänger klaviaturen och etc. "Om" har utelämnats redan vid sättningen, vilket visar sig därav att på raden i uppl. 2 icke finns spår av någon utslagning.

Sid. 139, rad 1: Ack, du är för k l o k, f ö r klok, kära Alice! I uppl. 2 är "för" felaktigt spärrat även på första stället.

Sid. 188, rad 9: Är det s å det känns! I uppl. 2 är "det" felaktigt spärrat i stället för "så".

Anmärkning rörande regie.

Sid. 122, rad 19. Direktör Falck hade vid styckets uppförande på Intima teatern låtit Kaptenen, sedan han sagt sista repliken i dramat: "Alltså, låt oss gå vidare!" resa sig och gå till wiskyskåpet för att därmed ytterligare åskådliggöra återvändandet i styckets slut till utgångspunkten [jfr sid. 16, (petit-)rad. 6—7]. Strindberg godkände detta drag och lär ha uppgivit att han för kommande upplaga skulle insätta en regieanvisning "går till skåpet" i slutet.

JOHN LANDQUIST.
